ҚИШЛОҚ ҲАЁТИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ИЖТИМОИЙ-ИҚТИСОДИЙ ГАЗЕТАСИ

1974 ЙИЛ 1 ЯНВАРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

МУАССИСЛАР ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚИШЛОҚ ВА СУВ ХЎЖАЛИГИ ВАЗИРЛИГИ, «ЎЗМЕВАСАБЗАВОТУЗУМСАНОАТ» УЮШМАСИ

1997 йил 24 июнь. СЕШАНБА № 50 (5.821). Сотувда эркин нархда

Ўзбекистон Республикаси Мустақиллигининг олти йиллиги шарафига

Мамлакатимиз ғаллакорлари ҳозиргача 410 минг гектар майдондаги ҳосилни ўриб-янчиб 1 миллион 300 минг тоннадан зиёд донни саранжомлаб олишга муваффақ бўлдилар.

ҒАЛЛА МЎЛЛИГИ—ВАТАН ҚУДРАТИ

Пахтакор туманидаги «Навбаҳор» ширкатлар уюшмасида ғалла ўрим-йиғими қизғин олиб борилмоқда. Айниқса, хўжаликнинг 6-бўлими ғаллакорлари 84 гектар майдондаги ризқ-рўзни қисқа муддатларда саранжомлаб олиш учун астойдил ҳаракат қиляптилар.

СУРАТЛАРДА: 1. Моҳир комбайнчи Музаффар Қулбоев. 2. Донни пешма-пеш ташишда ҳамкасбларига намуна бўлаётган Жўрабой Абдураимов.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган суратлар.

ДАСТЛАБКИ ДОВОНДАН ОШГАНЛАР

Мамалакатимиз ғалла мустақиллигини таъминлашдек эзгу ишга муносиб ҳисса қўшиш ниятида фидокорона меҳнат қилаётган Хоразм вилояти деҳқонлари дастлабки йирик ғалабани қўлга киритдилар. Ҳозиргача 28.200 тоннадан зиёд бошоқли дон саранжомлаб олиниб, топшириқ ошириб адо этилди. Ҳосилдорлик ўртача 41 центнерданга тўғри келаяпти. Деҳқон (фермер) хўжаликлари томорқаларида ҳам мўл ҳосил етиштирилди. Вилоят бўйича ҳаммаси бўлиб 120 минг тонна дон олиниши кўзда тутиляпти.

Вилоят ғаллакорлари ютуғига ўртача ҳосилдорликни ҳозиргача 46 центнердан оширган Шовот, бу кўрсаткични 42 центнердан кўпайтирган Хонқа туманлари ғаллакорлари катта ҳисса қўшмоқдалар. Шовотдаги «Соҳибкор», «Гулистон», «Хоразм», Боғот туманидаги «Боғот», Хонқа туманидаги» «Хоразм», «Ғалаба» жамоа хўжаликларида ҳосилдорлик 50-60 центнердан ошиб кетди. Вилоятда донг таратаётган А. Йўлдошева, М. Комилова каби ижарачилар ҳосилдорликни 70-80 центнердан оширишга муваффақ бўлишди. Хўжаликларда кузги ғалла экиш учун уруғлик ғалла жамғаришга ҳам катта эътибор берилаяпти.

Хоразм вилояти ғаллакорлари дастлабки довондан ошиб, ғалла ўрим-йиғимини жадал давом эттираяптилар. Ҳосил саранжомланиб бўлган майдонларда эса чорва озуқаси учун маккажўхори, шоли, сабзавот ва бошқа экинлар пешма-пеш экиляпти.

Сотим АВАЗ.

Наманган тумани ғаллакорлари вилоятда биринчи бўлиб маррага етди: хирмонга 13 минг 280 тонна дон етказиб берилди.

Деҳқонлар яна 1600 тонна ҳосил топшириш ниятида меҳнат қилмоқдалар. Ҳосилдан бўшаган ерлар пешма — пеш шудгорланиб, такрорий экинлар экилмоқда.

* * *

Пешку тумани ғаллакорлари Бухоро вилоятида биринчи бўлиб дон топшириш давлат буюртмасини бажарди. Қабул пунктларига 9 минг 300 тонна дон топширилди. Ўрим — йиғим давом этмоқда.

* * *

Қорақалпоғистон Республикасининг кўриқ Элликқалъа тумани хўжаликлари давлатга дон топшириш буюртмасини бажарди.

Қабул пунктларига бир ярим минг тоннага яқин дон топширилди. Ғани Одилов номидаги, «Дўстлик», «Қилчиноқ», «Сарабиє» деҳқон—фермер хўжаликларининг меҳнаткашлари бу муваффақиятга салмоқли ҳисса қўшдилар.

Ғалла ўрими ва дон тайёрлаш давом этмоқда.

А.ИСКАНДАРОВ,
ЎзА мухбири.

РИЗҚ-РЎЗ МАНБАИ

Бугун бепоён мамлакатимизнинг қайси сарҳадидан ўтманг, ўзига хос кўтаринкилик билан қилинаётган меҳнат жараёнини кузатасиз. Барча жойларда асосий ризқ-рўзимиз бўлган ғалла ўрими алоҳида тезкорлик билан амалга оширилмоқда. Мавсумни муваффақиятли ўтказиб, даладаги ҳосилни нест-нобуд қилмай йиғиштириб олиш кун тартибидаги биринчи ва энг муҳим масала бўлиб турибди.

Пойтахт вилояти ғаллазорларида ҳам бу йилги мавсум юксак уюшқоқлик билан ўтаяпти. Айни кунларда 400 та ўриш агрегатлари, шу жумладан 37 та паҳлавон «Кейс» комбайнлари ишлатилмоқда. Уларнинг мадади билан кунига қарийб 2 минг гектар майдондаги ғалла ўриб-янчиб олинмоқда. Ҳозирга қадар ғалла хирмонларига тўкилган дон 40 минг тоннадан ошиб кетди. Уримни сифатли амалга оширишда иккинчи йилдирки вилоят ғаллакорлари фойдаланаётган «Кейс» комбайнлари айниқса яхши наф келтиряпти. Мазкур агрегатларнинг кундалик иш унуми 17 тоннагача бормоқда. Туйтепадаги «Деҳқончилик машиналари сервиси» маркази жамоаси Америкадан келтирилган бу агрегатларнинг ҳар томонлама пухта ишлашини таъминламоқдалар. Ғалла ўримида вилоятнинг Чиноз, Янгийўл, Бўка ва Бекобод туманлари олдинги сафларда боришяпти. Ўрни келганда шуни ҳам алоҳида таъкидламоқ керак, вилоят ҳокимлиги бу йилги ғалла ўрими мавсумини ҳар томонлама уюшқоқлик билан ўтишини таъминлашга эришмоқда. Ғаллакорларни меҳнатларига яраша тўла манфаатдор қилиш мақсадида туманлар, хўжаликлар ва мавсумда асосий куч ҳисобланган — комбайнчилар ўртасида рағбатлантиришга асосланган беллашув кун сайин авж олдирилмоқда. Вилоят хокимлиги биринчи бўлиб давлат буюртмасини бажарган ва уруғликни етарлича жамғариб, ғолибликка эришган туманга расмий равишда битта «Тико» енгил автомашинаси берилишини очиқ ваъда қилган. 2 ва 3-ўринларга эса катта миқдорда пул мукофоти қўйилган. Шунингдек, энг кўп ғалла ўрган механизаторлар ҳам «1997 йилнинг ғолиб комбайнчиси» деб топилади ва тақдирланади. Ҳозирданоқ ғолибликка даъвогар жамоалар сони аниқ бўлиб қолди. Масалан, мавсум бошиданоқ астойдил тер тўккан Тошкент туманидаги «Тошкент» жамоа хўжалиги ғаллакорлари вилоятда биринчи бўлиб бир ҳафтада ғалла тайёрлаш давлат буюртмасини бажардилар. Давлатга 550 тоннадан зиёд сифатли дон етказиб берилди. Ҳосилнинг асосий қисми «Кейс» комбайнларида ўриб-янчиб олинди. Шунингдек Бекобод туманидаги «Далварзин», Ўртачирчиқ туманидаги «Қорасув», Тошкент туманидаги «Пискент» ва Чиноз туманидаги «Чиноз» наслчилик жамоа хўжаликлари ғаллакорлари ҳам пешқадамлар сафида боришяпти. Вилоят ҳокимлиги ҳузуридаги ғалла штабига режани бажарган хўжаликлар ҳақида узлуксиз хабарлар келиб турибди.

Иброҳим ТОШЕВ,
«Қишлоқ ҳаёти» мухбири.

Бекобод туманидаги «Далварзин» жамоа хўжалиги ғаллакорлари ўрим-йиғимни уюшқоқлик билан олиб бормоқдалар. Бунда ҳосилни саранжомлашда иштирок этаётганларга зарур шарт-шароитлар яратилганлиги, комбайнлардан самарали фойдаланилаётганлиги муҳим аҳамият касб этаяпти.

СУРАТДА: касаба уюшмаси етакчиси М. Болтабоев, бўлим бошлиғи Т. Ғозиев ва муҳандис А. Турдибоевлар ғаллазорда.

Даврон АҲМАД олган сурат.

ХОРАЗМ ВИЛОЯТИ ҒАЛЛАКОРЛАРИ ВА БАРЧА МЕҲНАТКАШЛАРИГА

Азиз дўстлар!

Сизларни эришган ғалабангиз — ғалла топшириш бўйича йиллик маррани мамлакатимизда биринчи бўлиб эгаллаганингиз билан чин дилдан қутлайман.

Маълумки, Хоразм воҳасида деҳқончилик қилишнинг ўзига хос мураккаб ва машаққатли жиҳатлари бор. Иқлим шароитининг оғирлиги, Орол денгизи билан боғлиқ экологик ҳолат вилоят деҳқонларидан, мутахассис ва раҳбарларидан алоҳида тажриба, билим, меҳнат ва матонат талаб этади.

Хоразмликларнинг азалдан ўз деҳқончилик анъаналари ва мактаблари мавжудки, маҳаллий шароитга мос уруғ танлаб ва агротехник усулларни моҳирона қўллаб гектаридан 41 центнердан ҳосил олдилар. Бу билан воҳанинг мураккаб тупроқ ва иқлим шароитида юқори самарага эришиш мумкинлигини исботладилар.

Вилоят ғаллакорларига, механизаторларига, дала ишларининг моҳир мутахассисларига, барча меҳнат аҳлига чин қалбимдан ташаккур изҳор этаман.

Эзгу меҳнатингизнинг самараси яхши кунларга буюрсин, юртимиз обод, дастурхонимиз тўкин бўлсин.

Ислом КАРИМОВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти

ПРЕЗИДЕНТНИНГ ЯНГИ АСАРИ ЎРГАНИЛМОҚДА

Давлатимиз раҳбари Ислом Каримовнинг «Ўзбекистон XXI аср бўсағасида: ҳавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари» номли китобининг нашр этилиши жамиятимиз ижтимоий-сиёсий ҳаётида муҳим воқеа бўлди. Асарда мамлакатимиз мустақиллик йилларида босиб ўтган бунёдкорлик йўли чуқур таҳлил этилиб, ҳуқуқий-демократик жамиятнинг мустаҳкам пойдевори қўйилгани, бозор муносабатлари шаклланиб, одамлар онги ва турмушида туб ўзгаришлар содир бўлаётгани кўрсатиб берилди, янги аср бўсағасида халқимиз олдида турган вазифалар белгиланди.

Тошкент вилояти Юқоричирчиқ тумани Ийкота қишлоғи маданият саройида юртбошимиз асарини ўрганишга бағишланган йиғилишда ана шу ҳақда гапирилди. Унда шаҳар ва туман ҳокимликлари, халқ таълими, маданият муассасалари ходимлари, кенг жамоатчилик ва оммавий ахборот воситалари вакиллари қатнашди. Олий Мажлис матбуот ва ахборот қўмитаси раиси Ў. Хошимов, республика Давлат Матбуот қўмитаси раиси Р. Шоғуломов, адиб Х. Султонов ва бошқалар йиғилишда сўзга чиқиб, китобнинг тараққиётимизнинг ҳозирги босқичидаги аҳамияти, ёркин келажакка эришиш йўлида дастуриламал бўлиб хизмат қилиши хусусида гапирдилар.

Йиғилишда вилоят хокими Э. Рузиев сўзга чиқди.

* * *

Термизда мамлакатимиз Президенти Ислом Каримовнинг «Ўзбекистон XXI аср бўсағасида: хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари» китобини ўрганишга бағишланган йиғилиш бўлди. Унда вилоят жамоат ташкилотлари, олий ва ўрта махсус ўқув юртлари, педагогик жамоалар вакиллари, туман ва шаҳар ҳокимлари, олимлар ва журналистлар қатнашди.

Йиғилишда Президентнинг давлат маслаҳатчиси Ў. Раҳматов, Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси раиси А. Орипов ва бошқалар сўзга чиқиб, давлатимиз раҳбарининг ватан ва миллат тақдири масалаларига бағишланган мазкур илмий-таҳлилий асарида истиқлол йилларида юртимизда рўй берган ўзгаришлар, халқимизнинг ёркин келажаги уфқлари белгилаб берилганлиги хусусида тўхталдилар. Асарда келажагимиз бўлган ёш авлодни Ватанга, халққа садоқат руҳида тарбиялаш масалаларига алоҳида эътибор қаратилгани таъкидланди.

Йиғилишда Сурхондарё вилояти ҳокими Ж. Норалиев сўзга чиқди.

* * *

Фарғона, Самарқанд, Жиззах вилоят ҳокимликларида, шунингдек Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгесида ҳам ана шундай йиғилишлар бўлиб ўтди. Уларда Олий Мажлис халқаро ишлар ва парламентлараро алоқалар қўмитаси раиси Э. Воҳидов, Олий Мажлис матбуот ва ахборот қўмитаси раиси Ў. Хошимов, олим ва ёзувчилар Х. Бобоев, Э. Аъзамов, И. Ғафуров, А. Суюн, А. Турсунов ва бошқалар мамлакатимиз раҳбарининг янги китобида ватанимиз равнақи миллатимиз келажаги билан боғлиқ масалалар чуқур ва теран тахлил этилганлигини таъкидлади..

Йиғилишларда вилоят ҳокимлари Н. Мўминов, А. Мардиев, Ш. Мирзиёев, Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси Раиси У. Аширбеков сўзга чиқдилар.

(ЎзА).

ПАХТАЧИЛИКДА АНДИЖОН УСУЛИ ИСТИҚБОЛИ

Янгилик изланишни, қийинчиликларни енгиб ўтишни тақозо этади

Утган йили Тошкентда бўлиб ўтган пахта етиштириш бўйича Халқаро Маслаҳат Қўмитасининг 55-ялпи мажлисида мамлакатимиз Президенти И. Каримов ўз нутқида соҳа олдида турган вазифаларни чуқур илмий асослаб бердилар. Буларнинг асосийлари ҳосилдорликни ошириш, тола сифатини юқори бўлиши, олий сифатли уруғлик етиштириш, суғориш технологиясини такомиллаштириб, сувни тежашни таъминлаш, меҳнат унумдорлигини ошириш, ҳосилни эрта бўлишига эришиш ва атроф муҳитни соғломлаштиришдан иборатдир. Бу муаммоларни ҳал қилиш бўйича республикамизда изчил ишлар олиб борилмоқда. Жумладан, пахта толасига бўлган давлат буюртмасини камайиб бориши, толанинг харид нархини жаҳон бозори нархига қараб белгилаш ва унга тенглаштиришга интилиш, пахтачиликни ва умуман қишлоқ хўжалигини маъдан ўғити билан таъминлашни яхшилаш, пахтачиликни жаҳон андозасига мос техника билан таъминлаш бўйича олиб борилаётган ишларни айтиш мумкин.

Соҳага бўлган катта эътиборнинг яна бири бу Вазирлар Маҳкамасининг «Ғўзани плёнка остида ўстиришга оид чора-тадбирлар тўғрисида»ги 1996 йил 22 ноябрда қабул қилинган қароридир. Бу ҳужжат сўнгги йилларда «Пахтачиликда Андижон услуби» деб ном олган пахта етиштиришда полиэтилен плёнкалардан фойдаланиш технологиясига катта йўл очиб берди. Қарорда таъкидланишича, бу йил чигитни плёнка остига экиш технологияси мамлакатимизда 200 минг гектар майдонга, 2000 йилга бориб эса бир миллион гектарга жорий қилиниши мўлжалланган.

Бу йилги экиш мавсумида янги технология асосида барча вилоятлар хўжаликларида белгиланган майдонларга чигит экилди. Шу кунларда барча майдонларда ғўзалар тўлиқ шоналаган, гулга кирган ва дастлабки ҳосил тугунчалари деҳқонлар меҳнатининг самарали бўлишидан далолат бермоқда. Плёнка остига чигит экилиши бу даражада катта майдонга амалга оширилиши биринчи маротаба бўлаётганлиги учун қилинган ишларни, дастлабки натижаларни таҳлил қилиш ва унга холисона баҳо бериш мақсадга мувофиқдир. Аввало, юқорида айтиб ўтилган муҳим тадбир пахтачиликда, умуман, мамлакатимиз учун нималар беришини қисқача айтиб ўтмоқчимиз. Утказилган илмий тадқиқотлар ва андижонликларнинг тажрибаси шуни кўрсатдики, янги технологияда жорий усулдагига нисбатан ҳар гектар ҳисобига ҳосилдорлик 10-15 центнерга кўтарилади. Буни бир миллион гектар майдон ҳисобидан олсак, ҳозирги ялпи ҳосилга нисбатан қўшимча яна бир миллион тонна пахта қўшилади, деган сўз. Янги усулда сув сарфи 30-40 фоизга камаяди. Шунинг ҳисобига икки мингинчи йилга бориб 2-2,8 куб. км сув иқтисод қилинади. Суғориш нормаси камайиши эса сувнинг бир қисми ернинг пастки қатламига ўтиб кетишини озайтиради, сизот сувларини кўтарилиши камаяди, ерларнинг такрорий шўрланиш жараёни секинлашади. Атроф муҳит зарарланиши ҳам пасаяди. Мамлакатимиз, умуман Марказий Осиё минтақасида сув ва ер ресурслари танқислигини ҳисобга оладиган бўлсак, бу икки фактор нафақат Ўзбекистонга, балки қўшни давлатлар учун ҳам муҳим аҳамиятга эга. Озарбойжон Республикаси Президенти Ҳайдар Алиевнинг мамлакатимизга ташрифи давомида ўтказилган матбуот конференциясида юртбошимиз Ислом Каримов чигитни плёнка остида экиш усулига алоҳида тўхталиб, Озарбойжон плёнка етказиб бериши мумкин деган қимматли таклифни айтди.

Ёш ғўза ниҳолларини қатқалоқдан сақлаш, бегона ўт босишига йўл қўймаслик ва бир уяда ғўза туп сонини оптимал бўлишини таъминлаш эса ҳосилдорликни ошириш ва меҳнат сарфини камайишига олиб келади. Ахир жорий технология бўйича ғўза ниҳолларига ёш даврида ривожланишига шароит яратиш учун камида икки ёки уч маротаба кетмон чопиғи ўтказилиши керак. Ваҳоланки, ҳозирги жорий технологияда 40-45 центнер ҳосил олаётган хўжалик ва фермерлар чопиқ учун ҳар гектар ҳисобига 60 сўм 49 тийин сарфлашмоқда. Шу ўринда яна бир масалага эътибор беришимиз керак. У ер, бу ерда янги технологияга қаршилар учраяпти. Бундайлар олимлар ва мутахассислар орасида ҳам йўқ эмас. Бундайлар плёнкани тупроқ билан ёпилиши ва уяларга чиринди бериш билан боғлиқ масалага қўл кучи ишлатилаётганлигини ортиқча харажат деб важ кўрсатмоқдалар. Албатта, ҳар қандай янгилик қўл кучи билан бажариладиган ишни механизация зиммасига юклашга ва меҳнат унумдорлигини оширишга қаратилган бўлиши лозим.

Тўғри, бугунги чигитни пленка остига экишга мўлжалланган сеялканинг кўпгина нуқсонлари бор. Шуни ҳисобга олиб Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги сеялканинг янги, бенуқсонларини ишлаб чиқиш учун конкурс эълон қилди ва унинг ғолибига 300 минг сўм пул мукофоти белгилади. Ишончимиз комилки, бундай янги сеялка ишлаб чиқарилади ва келгуси йиллардан бошлаб экиш агрегатининг иш унуми ошади ва қўл кучи ишлатиш камаяди. Аммо бугунги кунда бор имкониятдан оқилона фойдалана билиш лозим. Ахир, жорий технологиядаги уч маротаба кетмон чопиғи, икки маротаба бегона ўтлардан тозалаш ва бир маротаба ўтказиладиган яганани ўрнига янги технологияда бир маротаба ўтиш билан ягана, уяларга чиринди солиш ва плёнка четларини тупроқ билан яхши беркитиб кетиш билан боғлиқ сарф-харажатни таққослаш янги технологияни афзаллигини яна бир маротаба кўрсатиб бермоқда. Бунинг устига кимёвий препаратлар ишлатиш натижасида қўл билан ёки машиналар билан ғўзани чеканка қилишга ҳожат ҳам қолмайди.

Янги технологиянинг яна бир афзаллиги ҳосилнинг эрта етилишини таъминлашидир. Шу борада Президентимиз И. Каримов пахта ҳосилини октябрь ойида етиштириб, йиғиб олиш муҳимлигига эътиборимизни такрор-такрор қаратганлигини эслайлик. Эртаги ҳосил аввало толанинг юқори сифатли бўлишини таъминлайди, ҳосилни тўлиқ машиналар ёрдамида териб олишга имкон яратади, теримчиларни машаққатли меҳнатдан халос қилади, ерларни кузнинг илиқ кунларида сифатли шудгор қилиш имконини яратади. Бундай майдонларни кузда сифатли тайёрлаб экилиши ҳисобига дон ҳосилдорлиги ҳам ғўза қатор орасига экилган майдонларга нисбатан камида 10-15 центнер юқори бўлишини таъминлайди. Ғалла экилмайдиган майдонларда эса яна муҳими, баҳорги экиш ишлари қисқа муддатда сифатли ўтишига замин ҳозирлайди. Юқорида санаб ўтилган факторлар самараси ниҳоятда юқори эканлигига ҳеч кимда шубҳа бўлмаса керак.

Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги Қишлоқ хўжалиги илмий-ишлаб чиқариш Маркази билан биргаликда 1997 йил 28 февралда чигитни плёнка остига экиш бўйича мамлакатнинг турли минтақаларида тажрибалар ўтказиш бўйича буйруқ чиқардилар. Пахтачиликда Андижон услуби технологиясини жорий этиш бўйича муаллифлик патенти ҳимоя қилиниб, услубни жорий этиш бўйича назорат гуруҳи ташкил этилди.

(Давоми 2-бетда)

ПАХТАЧИЛИКДА АНДИЖОН УСУЛИ ИСТИҚБОЛИ

Янгилик изланишни, қийинчиликларни енгиб ўтишни тақозо этади

(Боши 1-бетда)

Маълумки, ҳар бир янгилик албатта ўзига хос қийинчилик билан жорий этилади. Шунинг учун ҳам янгиликни жорий қилиш олдидан унга пухта тайёргарлик кўрмоқ керак. Экиш олдидан Андижонда барча вилоятлар учун, вилоятларда эса барча туман ва хўжаликлар мутахассислари учун кўргазмали семинарлар ўтказилади. Унда янги технологияда самарага эришиш учун ўн бешта муҳим агротехник тадбирларни чуқур билиб олиш ва унга риоя қилиш лозимлиги уқтирилди. Шулардан бири — тупроқни ниҳоятда соз тайёрлаш, йирик-майда кесаклар бўлмаслигини таъминлаш. Ҳар бир минтақа учун иқлим ва тупроқ шароитига мослаб берилган тавсияларга риоя қилиш. Шунингдек, тавсияларда янги усулни тошлоқ, кўп йиллик ўтлар (ғумай, қамиш ва ҳоказо) сероб бўлган, кучли шамол бўлиб турадиган ва тупроғи ўта шўр бўлган жойларга экиш мумкин эмаслиги уқтириб ўтилган. Аммо айрим вилоятлар ва туманларда ушбу тавсияларга эътибор қилинмади. Натижада баъзи майдонларда плёнка четлари яхши беркитилмади. Бундай ерларда кўпчилик ўтлар плёнкани тешиб чиққан, ёхуд плёнкани шамол кўтариб юборган ҳоллар бўлди. Кўряпсизми, ахир булар янги технологиянинг эмас, балки аниқ тавсияларга эътибор бермаган мутахассис ва раҳбарларнинг қусуридир. Бундан айбдорлар тегишли хулоса чиқариб олишлари керак.

Яна бир масалага эътибор берайлик.

Тажриба фидойилари

● Уйчи туманидаги А. Навоий номли жамоа хўжалигининг Муборак Раззоқова меҳнат қилаётган бригадаси 22 гектар ерга плёнка остига чигит қадаб, ғўзани меҳр билан парваришлаяпти.

● Нарпай туманидаги «Иттифоқ» хўжалигида 200 гектар ерга плёнка остига чигит экилган. Сиддиқжон Мусаев экин қатор ораларига ишлов беришда кўп йиллик тажрибасини ишга солаяпти.

Чигитни плёнка остига экадиган сеялка пухта ўрганилмаганлиги, жойларда барабанлар чигитни санаб ташлашга мослаштирилмаганлиги, экилган чигитни тупроқ билан кўмишда хатога йўл қўйилганлиги, етилмаган майдонда экишни бошлаб, чигитни уяларга ташлашда барабан муштикларига лой тиқилиб қолиши оқибатида бир қатор ишларни қўшимча қўл кучи билан бажаришга тўғри келди.

Бир қатор вилоятларда сеялкани ўзларида ишлаб чиқаришди. Турли камчиликларга йўл қўйилди. Сеялкалар дастлаб техника синаш станциясида етарли даражада текшириб кўрилмади. Шуни эътироф этиш керакки, деҳқонлар, мутахассислар изландилар, бош қотирдилар. Эндиликда бу камчиликларни бартараф этиш чоралари кўрилмоқда.

Президентимиз Сурхондарё вилоятида билдирган мулоҳазалар асосида Андижон механика заводи, «Узмашхолдинг»нинг махсус сеялка ишлаб чиқарадиган заводи конструкторлари, мутахассислари сеялкани такомиллаштириш борасидаги фикрларни жамлаб, уларни амалга ошириш чораларини кўрсалар мақсадга мувофиқ бўлади.

Бу йилги баҳор ниҳоятда мураккаб келди, қатор минтақаларда кучли жала, дўл бўлиб ўтди. Бир қатор плёнка остига чигит экилган майдонларда кучли дўл бўлиши натижасида қайта экишга тўғри келди. Албатта, қайта экиш учун далани плёнка қолдиғидан тозалаш ишлари амалга оширилди. Ахир, оддий усулда экилган майдонларда ҳам зарар кўпроқ бўлади. Аммо табиий офатдан кўрилган зарарни ҳам янги технология қусури деб ҳисоблаш инсофдан бўлмаса керак.

Шу кунларда чигит плёнка остига экилган майдонлардаги ниҳоллар оддий усулда экилган майдонларга нисбатан ривожланишда 15-20 кун олдин бораётганлигига барча иқрор бўлмоқда. Деҳқонлар янги усул ҳақиқатан ҳам ҳосилни октябрь ойининг бошида териб олиш имкониятини беришига ишонч ҳосил қилмоқда. Энг муҳими, янги технологиянинг ғўза парвариши давридаги агротехник тадбирларга қаттиқ риоя қилинишини унутмаслик керак. Жумладан, культивация чуқур бўлмаслиги ва ишчи органлари плёнкага зарар етказмаслиги лозим.

Ғўза қатор ораларини культивация қилишда культиваторнинг ишчи органларини созлаш очиққа экилган ерга нисбатан кескин фарқ қилади. Аввало, қатор ораларида культиваторнинг ишчи органлари майда (ККО) бўлиши шарт.

Энг четки ишчи органлари чуқурлиги 5-6 сантиметр, ундан ичкарироқдаги 7-8 сантиметр ўртача ишчи орган лапка (кичик лапка) бўлади. Унинг чуқурлиги 10-12 сантиметр бўлиши керак. Культивация даврида ишчи органларининг кенглиги 30-35 сантиметрдан ошмаслиги лозим. Агар ундан кенг қўйилса, плёнканинг чекка қисмини илаштириб олиб йиғиштириб кетиши мумкин.

Ушбу тадбир ўта эҳтиёткорлик билан, сифатли бажарилиши керак. Токи культиватор жиҳозлари плёнкани суриб кетмасин, устига тупроқ тўкмасин ва шикастлаб қўймасин. Янги усулда чигит экилган далаларда бегона ўтлар деярли пайдо бўлмайди. Мазкур майдонларда кетмон чопиғи умуман ўтказилмайди. Плёнканинг ғўза ўсиб чиққан уя тешикчалари тупроқ билан берк ҳолда туриши керак. Акс ҳолда бир қатор хўжаликлардаги сингари плёнка остида ўсиб чиққан бегона ўтлар тез ривожланиб кетади, плёнка кўтарилиши натижасида йиртилиб кетади.

Бу усулда ғўза кўчати очиққа экилганидан сони кўп бўлганлиги туфайли ўғитга бўлган талаб ортиқдир. Маъдан ўғитнинг йиллик нормаси — соф азот камида 250 килограмм, фосфор 200 килограмм ва калий 125 килограмм ёки уларнинг нисбати 1:0,8:0,5 бўлиши мақсадга мувофиқдир. Тупроқ унумдорлигини сақлаш, пахта ва ғалладан юқори ҳосил олишни таъминлаш мақсадида маъдан ўғитлар меъёрини 1,2-1,3 марта кўпроқ, тупроқ унумдорлиги паст майдонларда 1,5 мартагача ошириш керак.

Экиш билан биргаликда йиллик азот миқдорининг 50 фоизи қўшқатор ўртасига, сошниклар билан 15-16 сантиметр чуқурликка берилади. Ўғитларнинг қолган миқдори ғўза гуллаши даврида эгат ўртасида 16-18 сантиметр солиниб, озиқлантириш ўтказилиб, охирги озиқлантириш 20 июнгача ўтказилиши яхши самара беради.

Янги технологияда суғоришга эътибор бериш керак. Суғориш сони тупроқ сифатига қараб 1,5 мартадан 3-4 мартагача бўлади. Демак, сизот суви яқин жойлашган ерларда 1,5 марта бўлса, сизот суви чуқур жойлашган ерда 3-4 мартагача бўлиши мумкин. Суғориш миқдори 35-40 фоизга, айрим ерларда 50 фоизгача кам бўлади. Умуман плёнкада вегетация даврида суғоришни тупроқ шароитига қараб оптимал муддат ва оптимал нормада суғориш керакки, ғўзанинг ўртача бўйи 80-85 сантиметр, ҳосил шох бўғинлари 3-5 сантиметрдан ошмасин.

Ғўзани суғоришда эгатларнинг боши ва охирини бир хилда намлаш катта аҳамиятга эга. Ўта захлатиб суғоришга йўл қўйиб бўлмайди. Акс ҳолда қалин кўчатли майдонда ғўзанинг ғовлаб кетиши ҳосилнинг озайишига олиб келади. Шунинг учун ҳам бу далаларда эгатларни суғоришдаги узунлиги ернинг нишаблигига қараб ўртача 80-100-110 метр бўлиши мақсадга мувофиқдир.

Бугунги кунда энг долзарб вазифалардан бири ўсимлик ўсишини бошқарувчи химикат «Соже-ан»ни қўллашдир. Бу химикат жаҳон деҳқончилигида кенг қўлланилмоқда. «Соже-ан» ўсимлик ўсишини бошқарувчи модда бўлиб, илдиз қисмининг ривожланишини тезлаштиради, азотли, фосфорли, ўғитларнинг унумдорлигини оширади, бўғинларни қисқартириб, озуқанинг шона, гул ва кўсакларга тўғри етиб боришини таъминлайди, ҳосил салмоғи, сифатини яхшилайди. «Соже-ан» препарати ғўзага уч маротаба берилади.

Биринчи маротаба ғўза кўчатида 6-7, айрим жойларда 8-10 та чинбарг пайдо бўлиб қисман шоналаганда, илдиз қисмининг ривожланиш ва гул баргларнинг ажралишни тезлаштириш учун гектарига 15 граммдан;

Иккинчи маротаба гул кўринган мавсумда пахта кўчатини бақувват қилиш, шоналарни кўпайтириш, гуллашни тезлатиш учун 45 граммдан;

Учинчи маротаба кўсаклаш бошланган вақтда кўчат шохларининг энига ва бўйига ўсишини, унумсиз гул шоналарининг кўпайишини, унумли гул шоналарининг тўкилишини тўхтатиш мақсадида 90 граммдан сепилади.

«Соже-ан» препарати маълум миқдордаги сувга аралаштирилиб кўчат баргига сепилади. Дори қўшиш нормасини бакка тўла сув тўлдириб сепиб кўрилади. Бир гектар майдонга қанча сув кетиши ҳисобланиб, шу миқдордаги сувга норма бўйича дори қўшиб сепилади.

Айрим вилоятларда хўжалик раҳбарлари «бизда ғўза ўзи ўсиб кетмайди, биз препаратни ишлатмасак ҳам бўлади», — деган фикр билдирмоқда. Шунинг учун ҳам «Соже-ан» химикатининг фойдали томонларини ҳам чуқур билиш зарур.

Ғўза зараркунандаларига қарши курашиш ҳам агротехникада катта ўрин эгаллайди. Ғўзани трипс (айниқса, ғалла экилган майдонлар яқинида) шира, ўргимчаккана, кўсак қурти, кородрина каби ҳашоратлар кўп зарарлайди. Буларга қарши курашгандан, унинг олдини олиш кўпроқ фойдалидир. Бунинг учун ижарачилар, механизаторларга зараркунандаларга қарши кимёвий, механик, биологик кураш йўлларини ўргатиш катта самара беради.

Юқори Чирчиқ туманидаги Аҳмад Яссавий номли хўжаликда чигитни Германияда ишлаб чиқарилаётган «Гаучо-М» препарати билан дорилаб экилган майдонларда олиб борилган тажрибалар шуни кўрсатмоқдаки, ғўзага сўрувчи ҳашоратлар тушмай, уларнинг ривожланиши яхши бўлди.

Самарадорлик якун билан ҳисобланади. Чигитни плёнка остига экиш технологиясининг иқтисодий самарадорлиги барча деҳқонларимизни қизиқтиряпти. Иқтисодий самара бермаса янги технологияни жорий қилишнинг ҳам ҳожати йўқ ҳисобланади. Шунинг учун ҳам янги технологиянинг иқтисодий самарадорлигини чуқур таҳлил қилиш зарур. Фақатгина баъзи бир агротехник тадбирларни самараси эмас, балки барча факторларни, шу жумладан давлат миқёсидаги факторларни ҳам ҳисобга олиб ёндашиш зарур. Иқтисодий самарадорликка аввало хўжалик, бригада ёки фермер даражасида ёндашадиган бўлса, гектаридан олинадиган ҳосилдорлик биринчи ўринда туради. Юқорида таъкидлаганимиздек, ҳосилдорлик гектар ҳисобига 10-15 центнер ошади. Буни Андижон вилояти хўжаликлари амалда исботлаб берди. Шундай қилиб янги технология 50-55 центнер, ҳатто 60 центнер ҳосил олиш имкониятини очиб бермоқда. Ваҳоланки, мамлакатимиз бўйича ўртача ҳосилдорлик 26 центнердан ошмаётир. Янги технология тавсияда кўрсатилган ҳосилдорлиги паст бўлган майдонларга экилганда эса ҳосилдорлик 15-20 центнергача кўпайишига шубҳа йўқ. Демак, шундай майдонлардан 1,5-2 баробар кўп ҳосил олиш мумкин. Иккинчи катта самара бу янгича усулда экилган майдонга сарфланаётган ёқилғи, мойлаш материаллари, сув, минерал ўғит сарфи кескин камаяди. Меҳнат сарфига келадиган бўлсак, тўғри, дастлабки палла қўл кучи кўп ишлатилади. Кейинги агротехник тадбирлар эса чопиқ қилиш, чеканка, суғориш сони камайгани ҳисобига далага тракторнинг кириши ҳам озаяди. Агар жорий технологияга нисбатан икки суғориш кам ўтказилса, тракторнинг далага кириши тўрт маротаба камаяди. Бу биргина ёнилғи-мойлаш материаллари, иш харажатининг камайиши эмас, балки тупроқ структурасини сақлаб қолишда ҳам катта аҳамиятга эга. Ундан ташқари қатор ораларига ишлов беришнинг камайиши эса трактор ва культиваторларнинг умумий сонига бўлган талабни камайишига олиб келади. Ҳисоблаб кўрайлик. Агар 1000 гектар майдонга талаб қилинадиган трактор ва культиваторларнинг сони бештага камайса, ҳозирги техника нархини ҳисобга олганда ниҳоятда катта миқдорда маблағ иқтисод қилиниши мумкин. Тупроқ структураси камроқ бузилиши эса экологияни яхшилаш билан бир қаторда ҳосилдорликнинг ошишига ҳам ижобий таъсир кўрсатади.

Албатта, бугунги кунда қўшқаторлаб, 60х30 сантиметр схема билан экилган майдонларда ҳосилни машиналар ёрдамида теришнинг имконияти йўқ. Шунинг учун баъзи вилоятларда плёнка остига чигит бир қаторлаб экилди. Бундай майдонларда етиштирилган ҳосил тўлиғи билан машиналарда йиғиштириб олинади. Яна бир муҳим масалага эътибор беришимиз керак. Жорий технологияда пахтани машина билан теришда биринчи-иккинчи машина терими ўтказилади. Баъзи бир хўжаликларда машиналар билан учинчи теримга ҳам тушилади. Бунинг асосий сабаби пахтанинг эрта ва бир текис очилмаслигидир. Янги технологияда машина терими бир маротаба ўтказилади. Чунки кўсакларнинг 90 фоиздан ортиғи сентябрь ойида очилиб бўлади. Сентябрнинг охири — октябрь ойининг бошида машина билан ҳосилни бир маротаба териб олиш қандай соз. Бунда нобудгарчиликка йўл қўйилмайди, тўкилган пахта миқдори умумий ҳосилга нисбатан кам бўлганлиги уни подбор қилишга ҳожат қолмайди. Шундай қилиб янги технологияда машина теримини тўғри ташкил қилиш катта миқдорда ёқилғи-мойлаш материаллари ва меҳнат сарфини тежаш билан бир қаторда ҳосил сифатининг юқори бўлишини таъминлайди. Бу жараённи ҳам пулга ҳисоблаб чиқиш қийин эмас.

Яна бир муҳим масала. Янги технологиянинг жорийсига нисбатан афзалликлари асосан икки факторга боғлиқ: Биринчиси, плёнка остидаги ҳароратнинг юқори бўлиши ва шу билан боғлиқ биологик жараёнлар ҳисобига ғўзанинг ривожланиши ва ҳосилнинг 15-20, ҳатто 25 кун эрта пишиши, иккинчи — туплар сонининг кўплиги ҳисобига умумий кўсак сонининг ортиқлиги. Ана шу икки омилдан фойдаланилса 55-60 центнерлик ҳосил олинади. Чигит плёнка остига бир қатор қилиб экилганда эса иккинчи омил тўлиқ ишга солинмайди. Ҳосил чўғи жорий технологияга нисбатан юқори бўлса ҳам умумий миқдори қўш қаторга нисбатан пастроқ бўлади. Аммо қўш қатор 60х30 см схемада машина терими жорий қилиш мумкин эмаслигини юқорида айтиб ўтган эдик. Олимларимиз бу муаммо устида ҳам бош қотирмоқдалар ва бугунги кунда 80х40 см схема ҳам қўш қаторлаб плёнка остига чигит экиш ва плёнканинг қуёш тушиб турадиган қисмини кўпроқ бўлишини таъминлаш билан бир қаторда ҳосилни машиналар ёрдамида териб олиш имкониятини изламоқдалар.

Янги технологияда харажатнинг кўп қисми ҳар гектарга сарфланадиган плёнкага, экиш даврида агрегатларнинг иш унуми пастлиги ва экиш агрегатининг мукаммаллашмаганлиги, чигит тушган уяларни назоратдан ўтказиш ҳисобига ошади. Аммо харажатлар ва иқтисод қилинаётган маблағ, меҳнат сарфи ҳамда қўшимча олинаётган ҳосил ҳисобига самарадорлик юқори бўлиши аниқ ҳисоб-китобларга қараганда янги технологиянинг рентабеллиги бир хил шароитда жорий технологияга нисбатан 18-20 фоиз юқори бўлишини кўрсатмоқда. Бу кўрсаткич деҳқонларимизнинг малакаси ошиши ва техниканинг мукаммаллашиб бориши билан янада кўпайиб боради.

Бундан ташқари янги технология шарофати билан пахтадан кейин экиладиган ғалла қатор орасига эмас, балки ғўза пояси йиғиштириб олинган майдонларга агротехник тадбирларга риоя қилиниб экилиши ҳисобига дон ҳосилдорлиги 10-15 центнерга ошиши ҳам самарадорликни янада юқори кўтаради.

Биз юқоридаги айтиб ўтилган факторларни рақамга айлантирмадик. Чунки янги технологияга қарши бўлганлар ёки унга ишончсизлик билан қараётганлар қўлларига қалам олиб, барчасини ўзлари ҳисоблаб чиқсалар иқтисодий ва социал самарани чуқурроқ ҳис қилишлари мумкин.

Энди давлат миқёсидаги самарага қисқача тўхталадиган бўлсак, энг аввал бир миллион гектарда ҳосилдорлик 50-60 центнерга эмас, ҳатто 40 центнерга етказилганида ҳам (бу вазифа реал бажарилиши мумкин) шу майдонлардан 4 миллион тонна пахта хом ашёси олинади. Қолган 500 минг гектар ер энг кам 20 центнердан ҳосил берганда ҳам мамлакатимиз 5 миллион тонна пахта хом ашёси етказиш имкониятига эга бўлади. Бир миллион гектарда тежалган сув миқдори ўртача 2-2,8 куб. км.ни ташкил қилади. Бу миқдордаги сув такрорий экинлар ҳажмини кўпайтириш ва бир қисм сув ресурсларини кузги ғаллани суғоришга сарфлаш имкониятини беради.

Минерал ўғит самарадорлигининг ошиши шу майдонда камида 20 фоиз ўғитни иқтисод қилишга ва буни пахта ва бошқа экинлар ҳосилдорлигини оширишга фойдаланиш имкониятини яратади. Биз юқорида қатор ораларига ишлов беришни камайиши ҳисобига талаб қилинаётган трактор ва культиваторлар сонини ҳар 1000 гектарга беш комплекс камайишини асослаб берган эдик. Энди шу миқдордаги трактор ва культиваторларни бир миллион гектарда қанча камайиши ва бу мамлакатимиз учун бир неча ўнлаб миллион сўмни тежаб қолинишини ҳисоблаб чиқиш қийин эмас. Шунингдек, қўл меҳнати сарфининг камайиши ҳисобига қишлоқ хўжалигида меҳнат унумдорлигини ошириш ва пахтачиликдан бир қисм ишчиларни бошқа соҳага ўтказиш жараёни тезлашиши мумкин бўлади. Албатта, буларнинг барчасини амалга ошириш учун ҳали кўп меҳнат қилишимиз, пахтакорларимиз ва мутахассисларимиз билим ва тажрибасини оширишимиз, фан ютуқларини ўргатишимиз керак. Шукрки, бу муҳим жараён бошлаб юборилди ва унга берилган фотиҳа Вазирлар Маҳкамасининг 410-сонли қарори бўлди ва бу хайрли ишнинг бошида шахсан Президентимиз И. Каримовнинг ўзлари турибдилар. Мард, танти пахтакорларимизнинг янги технологиянинг афзалликларига кундан-кунга ишончлари ошиб бормоқда. Шунинг учун ҳам бу бошланган улуғ иш ватанимиз пахтачилигида, қолаверса, бутун қишлоқ хўжалигидаги туб бурилиш бўлишига имонимиз комил.

М. СУЛТОНОВ,
Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирининг ўринбосари, иқтисод фанлари номзоди.
Р. ҲУСАНОВ,
Ўзбекистон Республикаси Бозор иқтисодиёти илмий-тадқиқот институти директори, иқтисод фанлари доктори.
О. МАҲМУДОВ,
Ўзбекистон Республикаси Пахтачилик илмий-тадқиқот институти Андижон бўлими директори, қишлоқ хўжалик фанлари доктори.
С. АБДУЛЛАЕВА,
Олтинкўл туманидаги «Намуна» жамоа хўжалиги бригада бошлиғи.

Тажриба фидойилари

● Ёқубжон Усмонов Чортоқ туманидаги А. Навоий номли жамоа хўжалигининг тажрибали бригадири. Бу жамоа 24 гектар ерга плёнка тагига чигит қадаб, ҳозирги пайтда экиннинг баравж ривожланишини таъминламоқда.

● Розия Кенжаева ишлаётган бригадада 100 гектар ерга плёнка остига чигит экилган бўлиб, экин баравж ривожланмоқда. Олтиариқ тумани «Оқ бўйра» хўжалигидаги бу жамоа янгиликни татбиқ этишда бошқаларга намуна бўлаяпти.

● Шеробод туманидаги Н. Муродов номли акционерлик жамиятининг Х. Жовлиев оиласи пудратчилари 15 гектар ерга чигитни плёнка остига қадаб, экинни яхши парвариш қилганликлари туфайли июнь ойининг иккинчи ҳафтасидаёқ ғўза гул кўрсатишига муваффақ бўлдилар.

Суратда: хўжалик бош агрономи Мамарайим Мирзаев (чапдан) оилавий пудратчи Хуррам Жовлиев, ўғиллари Бегали ва Шавкат Жовлиевлар янгилик шарофати туфайли ғўза одатдагидан қарийб бир ой илгари гул кўрсатганлиги билан бир-бирларини қутлаяптилар.

И. ХЎЖАЕВ олган сурат. (ЎзА)

1997 — Инсон манфаатлари йили

МЕҲНАТКАШ ФАРОҒАТИ — ОЛИЙ НИЯТ

Алексей ПАК, меҳнат фахрийси

Қуйи Чирчиқ туманида 107 минг аҳоли истиқомат қилади. 40 дан ортиқ миллат ва элат вакиллари ҳамкору ҳамжиҳат яшамоқдалар. Қишлоқларимиз кун сайин гўзаллашиб, чирой очиб бормоқда. Инсон манфаатлари йилида фароғатимизни таъминлайдиган аниқ тадбирлар амалга оширилаяпти. Мутахассисларимизнинг таъкидлашларича, туман бўйича 300 нафарга яқин боқувчиси бўлмаган кишилар мустаҳкам ижтимоий ҳимояга олинган. Уларга вақти-вақти билан бепул неъматлар ажратилмоқда. Кимларнингдир уйлари ҳашар йўли билан таъмирланмоқда. Тўю-тантаналарни ҳамкору ҳамжиҳат ўтказиш одат тусига кирган. Қаранг, мустақиллик шарофати туфайли етмиш йилда рўебга чиқмаган ишлар бир неча йилда амалга ошмоқда. Президент ҳаётбахш фармонлари, Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари меҳнаткашларни ижтимоий ҳимоялаш таянчига айланган. Мисолларга мурожаат этайлик. Туман аҳолисини табиий газ билан таъминлаш 92 фоизни ташкил этди. Уч ойда олтита катта хўжалик хонадонлари бирваракайига зангори оловдан баҳраманд бўлдилар. «Ужикент» хўжалиги, Қўрғонча посёлкаси, «Юлдуз» ҳамда Абай номли хўжаликларга газ қувурларини тортиш учун катта маблағ сарфланди. Асосий йўллар асфальтланди. 17 миллион сўмлик ободончилик ишлари бажарилди.

Иқтисодий ислоҳот туфайли хўжаликлар қаддини ростламоқда. Ўзим истиқомат қилаётган «Тошовул» жамоа хўжалигида пахтачилик, ғаллачилик жадал ривожланаяпти. Меҳнатдан келса бойлик, турмуш бўлар чиройлик, деганларидек, шинам бинолар кўпаймоқда. Жумладан, туман марказида шарқона услубда 147 та савдо шохобчаси қурилди. 53 та дўкон қайта таъмирланди. Соғлом авлод учун алоҳида қайғурилялти. Туғруқхонага 8,1 миллион сўм сарфланиб, барча қулайликларга эга бўлган ҳолатда фойдаланишга топширилди. Беруний номли жамоа хўжалиги ҳудудида ўсмирларни соғломлаштириш маркази иш бошлади. Бу ерда ҳар йили 2 минг нафар ёшлар мириқиб дам олиш имкониятига эга бўлдилар. Тиббиёт ходимларига янги автомашиналар ажратилди. Буларнинг ҳаммаси омма ғайрат-шижоатини жўш урдирмоқда.

Зоҳида ЮСУПОВА, пудратчи

Эрта тонгда қадрдон даламизга ташриф буюрар эканман, барқ уриб ўсаётган ғўзаларни кўриб дилдан қувнайман. Бу йил ҳосил тугунчалари анча барвақт кўзга ташланди. Ўзимча фикр қиламан: меҳнаткаш инсон ҳақида том маънода ғамхўрлик кўрсатилса, миришкорнинг тирикчилиги яхши ўтса, меҳнати қадрланса жонини жабборга бериб меҳнат қилади. Бизнинг Уйчи туманидаги А. Муминов номли жамоа хўжалигимизда инсон омилига алоҳида эътибор бериляпти. Ҳамжиҳатлик, ташаббускорлик туфайли қатор йиллардан буён давлатга пахта топшириш режасини республикада биринчилардан бўлиб бажаришга эришиб келмоқдамиз. Ғалла ҳосилдорлиги кескин кўтарилди. Чўнтагимиз пулга ёлчиди.

Абдужаббор Дадамирзаев энг тажрибали бригада бошлиқларидан бири. У бошлиқ жамоа 48 гектар ерда ғўза парваришлаяпти. 25 гектар майдода андижонликлар усули қўлланилган. Ният гектаридан камида 45 центнердан пахта ҳосили етиштириш. Иқтисодий ислоҳот ўзининг дастлабки меваларини бермоқда. Бригаданинг 40 нафар пудратчиси ҳар қарич ердан, техникадан, ўғитдан, сувдан омилкорлик билан фойдаланмоқда. Деҳқон ўз ерининг ҳақиқий хўжайинига айланди. Ўзларига яратилаётган шароитларга жавобан зўр омилкорлик кўрсатиб ишлаётганлар сафида механизатор Иброҳимжон Турамирзаев, пудратчилар Баҳринисо Оппоқова, Назирахон Ғозиевалар бор.

Бригадир Абдужаббор ака ҳақиқий тадбиркор. Унинг ташаббуси билан 2 сотих ерда плёнка остида помидор кўчати етиштирилди. Уни сотиб 132 минг сўм даромад қилдик. Ҳалол ишлаб топилган маблағ деҳқон яхшилигига яради. Хайрли ишлар давом этаяпти. 1,5 гектар майдонда помидор етиштираяпмиз. Насиб қилса 39 тонна сифатли неъмат йиғиштириб олинади. Демоқчиманки, деҳқонлар яхши яшаплари учун имтиёзлар яратилмоқда. Хайрли ташаббуслар қўллаб-қувватланиб, оммалаштириляпти. Шунинг учун эришилаётган натижалар тобора қувончли бўлмоқда.

Рауф САЛОМОВ, ишчи

Қизилтепада ажойиб инсон Қодир ака Мардоновни билмаган инсон кам топилади. Ҳаётнинг аччиқ-чучугини, уруш заҳматларини бошидан кечирган мураббий туман электр алоқа тармоғида фаолият юритаётганларнинг севимли устозидир. У ўз фаолияти мобайнида қанчадан-қанча қишлоқларни радиолаштиришда фаол иштирок этди. Ўнлаб шогирдлар тайёрлади. Эндиликда соҳа дарғалари бўлмиш Иброҳим Маҳмудов, Турсун Олимов, Акром Абдураҳмонов, Мустафо Расуловлар уни чин устоз сифатида эъзозламоқдалар.

Қодир ака ажойиб оила бошлиғи, фарзандлари Одилжон, Комилжон, Раънохон ва Зебохонлар одамохун, меҳнатсевар инсонлар бўлиб вояга етдилар.

Қодир аканинг фидойилиги, бой ҳаётий тажрибаси инсон манфаатлари йилида бағоят асқотмоқда, — дейди Навоий туман алоқа электр тармоқлари бошлиғи Илаш Қаршибоев. — Тумандаги 5700 та радио ва 3500 та телефонларни ўз вақтида сифатли ишлашига эришиб келмоқда. Қувончлиси шуки, ўз касбининг устаси бу йил яна уч нафар шогирд тайёрлашга азму қарор қилган.

Режалар бирин-кетин амалга ошяпти. Туман радиоузелига 5 киловаттли УПВ-5 маркази янги аппаратнинг мунтазам ишлашини таъминламоқда. Бунда Раҳмон Турсунов, Раҳмат Ҳайитовларнинг муносиб ҳиссаси бор. Яна бир қувончли ишга қўл урилди. Замонавий автомат телефон станциясини Япония кредити ҳисобига қуришга тайёргарлик кўриляпти. Бу ҳам меҳнаткашларга инсон манфаатлари йилида ажойиб совға бўлади.

Мамаражаб ТЕМИРОВ, бригада бошлиғи

Сўнгги йилларда пахтачиликни жадал ривожлантиришга эришяпмиз. Шуни таъкидлаш жоизки, ўтган йили Жарқўрғон туманида биринчи бўлиб йиллик режани уддаладик. Хўжалик бўйича 3620 тонна юқори нав пахта етиштирилди. Бу йил Андижон технологиясига алоҳида эътибор берилган. Аксарият майдонлардаги ғўзалар ҳосил тугунчаларини кун сайин кўпайтириб бормоқда. Қураш Чориев, Эшқуввват Юсупов, Мамаражаб Бобоёров, Хушбоқ Каримов каби етакчи заршунослар ғўза парваришида намуна. Далада ишлаётганларга алоҳида ғамхўрликлар кўрсатилаяпти. Шийпон чинакам оромгоҳга айланган. Ҳар бир бригада ўзига ажратилган махсус майдонда сабзавот маҳсулотлари етиштиряпти. Бу дастурхонларимизни тўкин-сочин бўлишида муҳим омил бўлмоқда. Навоий номли хўжалигимиз раҳбарияти мушкулимизни осон қилиб рўзғор учун зарур бўлган неъматларни даланинг ўзига келтириб беряпти.

Хўжаликда ўндан ортиқ савдо нуқтаси, 4 та чойхона, клуб, стадион мавжуд. Фарзандларимиз барча шароитларга эга бўлган мактабларда илм олишмоқда. Аҳоли табиий газ билан таъминланган. Ичимлик сувидан муаммо йўқ. Деҳқончиликдаги ортиқча кучлар аста-секин саноат корхоналарига, хизмат соҳаларига кўчирилмоқда. Эндиликда туманимиздаги ажойиб корхоналарда ғайратли йигит ва қизларимиз фидокорона меҳнат қилиб, замонавий касбларни ўзлаштириб олмоқдалар. Ўрта мактабларни битирганлар орасида сувчи, механизатор, ишчи тадбиркор, бўлишни орзу қилганлар кўп.

Сиз ушбу суратда кўриб турган Нурмуҳаммад Абдуқодиров 35 йилдан ортиқ вақтдан бери механизаторлик касбини улуғлаб келаяпти. Янгийўл туманидаги «Қовунчи» жамоа хўжалигининг бу жонкуяр аъзоси ҳозирги саратон кунларида экинларни парвариш қилишда жонбозлик кўрсатмоқда.

ИЛМ АМАЛИЁТИ БИЛАН КУЧЛИ

Ўзбекистон пахтачилик илмий-тадқиқот институтининг Фарғона филиали илм аҳли 70 йилдирки, қишлоқ хўжалигини ривожлантириш, деҳқончилик маданиятини ошириш, фан ютуқларини ишлаб чиқаришга жорий қилиш, юқори малакали кадрлар тайёрлаш борасида меҳнат қилиб келмоқда. Илмий муассаса ташкил топган йилларданоқ тупроқ унумдорлигини оширишга алоҳида эътибор берди. Пахтани алмашлаб экиш тизими ишлаб чиқилди, янги технологияларга мос сермаҳсул экин навлари яратилди. Бу ерда ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш, сув ва шамол эрозиясига қарши кураш, тупроққа ишлов бериш, маъдан ва органик ўғитлардан фойдаланиш самарадорлигини ошириш, бегона ўт ва ўсимлик ҳамда тупроқ зараркунандаларига қарши кураш асосларини яратиш бўйича изланишлар олиб борилмоқда.

Вилоят моддий-техника базасининг мустаҳкамланиши деҳқончилик ва чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтиришга асос бўлди. Пахта, ғалла, сабзавот, полиз, ем-хашак эканлари ҳосилдорлиги аксарият ҳолларда кўпгина жойлардагидан юқори бўлди. Фарғона вилоятида 14 та туман чигит экади. Ҳосилдорлик ҳар хил 10 та туманда бу кўрсаткич 35 центнерга яқин. 40 центнер хом ашё оладиган ўнлаб хўжаликлар мавжуд. Шароитга мос ғўза навлари танланиши натижасида ҳосилдорлик юқори бўлишига эришиляпти. «Фарғона-3», «С-6524», «Тошкент-6» ғўза навлари айниқса иқлимга мос келди. Ишлаб чиқарилаётган хом ашё эса жаҳон талабларига жавоб беряпти.

Илмий муассаса қатор йиллардан бери асосий эътиборни тупроқ унумдорлигини оширишга қаратган. Бу борада бир қатор ишлар олиб боряляпти. Филиалда яратилган вилтга қарши курашнинг биологик, агротехник ва кимёвий тадбирлари ишлаб чиқаришда кенг қўлланиляпти. Пахта етиштириш салмоғи камайтирилиши ҳисобига бўшаган ерларга дон, беда, ем-хашак экинларини экиш технологияси ишлаб чиқилди. Бу ердаги алмашлаб экишнинг ўзига хос хусусияти бор. Қатор тадбирлар тупроқни муҳофаза қилишга қаратиляпти. Вилоятда тупроқнинг уч хил тури мавжуд: кучсиз шўрланган, ўртача шўрланган, кучли шўрланган. Асосий экинларни экиш пайтида кучли шамол турса, қадалган уруғларнинг устини очиб, униб чиққан ниҳоллар зарарланар эди. Шамол эрозиясига қарши тадбирлар ишлаб чиқилди.

Филиал водийда тупроқнинг шўрланиш жараёнларини ўрганиб, ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш борасида бир қатор илмий ишларни амалга оширяпти. Водийда биринчи бўлиб ётиқ-ёпиқ зовурларнинг аҳамияти ўрганилиб, унинг кенг қўлланилишига фотиҳа берилди.

Турли ем-хашак экинларини такрорий экиб, озуқа базасини мустаҳкамлаш тупроқ унумдорлигини оширишда ҳам муҳим омил ҳисобланади. У ернинг мелиоратив аҳволини яхшилайди. Шунингдек, у вилт касаллигининг тарқалишини камайтиради.

Илмий муассаса олимлари олиб борган кўп йиллик изланишлар шуни кўрсатдики, пахта-беда алмашлаб экиш изчил йўлга қўйилса, пахтадан гектарига 42—45 центнер ҳосил олиш мумкин. Пахта-беда алмашлаб экилган, табақалаштирилиб, азотли ўғитлар берилган далаларда беда бузилгандан сўнг ҳар тўрт йилда бир марта гектарига 30 тонна гўнг солинса, 45—50 центнердан хом ашё олиш, ҳосилдорликни муттасил ушлаб туриш мумкинлиги тажриба исботланди. Энг муҳими, илмий жамоа эришган ҳосилдорлик вилоятдаги ўртача кўрсаткичдан 12-17 центнер кўп. Бошқа экин турлари бўйича ҳам юқори натижалар қўлга киритиляпти. Жумладан, бу ерда буғдойдан 65—75 центнер ҳосил олиш мумкинлиги амалда исботланди.

— Мавжуд ишлаб чиқариш имкониятларидан иложи борича самарали фойдаланиш, ерларнинг мелиоратив аҳволини яхшилаш, сувни иқтисод қилиш асосида ҳар йили 2-3 марта ҳосил олиш мумкин, дейди филиал директори, қишлоқ хўжалик фанлари доктори Назиржон Уразматов. - Биз ишни шу асосда ташкил қиляпмиз. Тармоқ ривожига оид ҳукуматимиз кўраётган тадбирлар жамоамизни янада фаол ишлашга даъват этмоқда.

Э. ШАРОПОВ,
Ўзбекистон пахтачилик илмий-тадқиқот институтининг бўлим мудири, иқтисод фанлари номзоди.

ЗАМИН ДАРДИГА ҲАМДАРД БЎЛАЙЛИК

Мамлакатимизнинг нуфузли олий ўқув юртларидан бири Тошкент давлат аграр университети юртимизда ислоҳотлар муваффақиятини кўзлаб муайян тадбирларни амалга ошириб келмоқда. Хусусан, ТАСИС дастури бўйича ўқув-семинар машғулотлари шу даргоҳнинг компьютерлашган аудиторияларида олиб борилмоқда. Университетнинг 450 нафардан ортиқ олим ва ўқитувчиларидан иборат жамоа халқаро миқёсда анжуманларни ташкил қилиш бўйича ҳам ўз маҳорат-иқтидорини синовдан ўтказишди. Яқинда бу ерда «Тупроқдан оқилона фойдаланишнинг экологик жиҳатлари» мавзуида халқаро илмий-амалий конференция бўлиб ўтди. Унда хорижий мамлакатлар, жумладан Марказий Осиё суверен республикаларидан кўзга кўринган тупроқшунос олимлар, мутахассислар шунингдек мамлакатимиз қишлоқ ва сув хўжалик вазирлиги ходимлари қишлоқ хўжалик илмий-ишлаб чиқариш маркази вакиллари таклиф этилди. Тошкент Давлат аграр университети, «Экосан» экология ва саломатлик халқаро жамғармаси, тупроқшунослик ва агрохимия институти мазкур анжуманнинг ташкилотчиси бўлдилар. Конференцияни университетнинг ректори Х. Ч. Бўриев очди. У иштирокчиларни самимий табриклаб, муваффақият тилади ҳамда қисқа нутқ сўзлади.

Президентимиз И. Каримов ўзининг кейинги асарида заминимиз хусусида ҳам алоҳида тўхталган. «Ер юртимизнинг асосий бойлигидир» деб юксак баҳолаган. Чиндан ҳам дон, мева, сабзавот, чорва маҳсулотларини ва бошқа озиқ-овқатларни биз ердан ундирамиз. Бугун мустақил юртимизнинг тупроқшунос олимлари эътибори сахий, бебаҳо она ерни эъзозлашга, касалликларнинг олдини олишга қаратилмоқда. Чиндан ҳам ризқ-рўзимиз манбаи бўлган она ер дардманд. Фойдаланиб келинаётган майдонларнинг қарийб 70 фоизи турлича даражада шўрланган. Бу жараён тўхтагани йўқ. Ерга муносабатимиз секин ўзгараяпти. Уни булғаш ҳамон давом этаяпти. Бу ёмон одатлар ўтмишдан мерос. Пахта яккаҳокимлиги туфайли минерал ўғитлар, дефолиантлар, гербицидлар, пестицидлар, бошқа заҳарли моддаларни пайкалларга нормадагидан ошириб қўлланилди. Натижада ернинг экологик ҳолатини издан чиқардик. Бугун ершунос олимларимиз ўз фаолиятларини қайта кўриб чиқишмоқда. Ерни асраш, экологик ҳолатини нормага яқин тутиш, тупроқ эрозияси бўйича катта амалий ишларга қўл уришмоқда. Фуқаролик бурчи, Ватанга муҳаббат уларни фидойиликка ундамоқда. Мазкур илмий-амалий конференцияни ўтказишдан мақсад ҳам тупроқни соғломлаштиришда барчага дахлдор муаммолар ечимини биргаликда излаш эди. Зеро ҳамкорлик, тажриба алмашиш, ўрганиш, ўргатиш олимлар тафаккурини пешлайди.

Анжуманда сўзга чиққан ТДАУ кафедра мудири, профессор Л.А.Ғофурова, «Экосан» халқаро экология ва саломатлик жамғармаси президенти, профессор Ю. Шодиметов, Узьекистон Республикаси Фанлар академияси тупроқшунослик ва агрохимия институти директори И. Туропов, Ўзбекистон Республикаси ўрмон хўжалиги қўмитаси раиси А. Ҳоназаров ва бошқа нуфузли олимлар тупроққа инсоннинг салбий таъсирини камайтириш, ер, сув, ҳавонинг экологик мувозанатини яхшилашга бағишлаб маърузалар қилдилар. Олимлардан Н. Норбоев қимматли фикр билдирди: — Шўрга қарши курашиш билан бирга, тузга чидамли ўсимликларни яратиш устида изланиш керак. Шўр сувга мослашган, ундан қўрқмайдиган ўсимликларни яратиш мумкин, — деди олим. Бундай ўсимликлар шўр сувдан ўзига керакли чучук сувни ажратиб олиб, бемалол ҳосил бераверади...

Қозоғистон Республикасидан келган олима В.Г. Черноок тупроқнинг агрохимик хоссаларини мўътадиллаштириш устида олиб борган изланишлари ҳақида гапириб берди. Ҳамкасбларига Қозоғистонда бўладиган анжуманга иштирок этиш учун таклифномалар тарқатди.

Тошкент давлат аграр университети олим ва ўқитувчилари халқаро анжуманга пухта ҳозирлик кўргани маълум бўлди. икки кунлик назарий мажлисдан сўнг учинчи куни конференция иштирокчилари учун Паркент — Сўқоқ йўналиши бўйлаб мароқли экскурсия уюштирилди. Чотқол тоғ мелиоратив станциясига бориб, у ердаги амалий ишларни кўздан кечирдилар. Илмий-амалий конференцияни ўтказишдан мақсад қўшни мамлакатлардаги тупроқшунос олимлар билан ҳамкорлик қилиш, уларнинг фаолияти билан танишиш, ердан фойдаланиш самарадорлигини оширишда тажриба алмашишдан иборат эди. Бу мақсадга эришилди. Ўзбекистонлик тупроқшунос олимлар янги ҳамкасблар орттирдилар.

Б. ҚАҲҲОРОВ.

ҚЎРИҚ ДОНИ

Зафаробод туманидаги Собир Раҳимов номли жамоа хўжалиги ғаллакорлари, етилган ҳосилни нобудгарчиликларсиз йиғиштириб олишяпти. Шу кунларда хўжалик далаларида 8 та комбайн икки сменада ишламоқда.

Иш конвейер усулида ташкил этилган. Ғалладан бўшаган майдонлар пешма-пеш ҳайдалиб, ўрнига дон ва силос учун макка уруғи қадаляпти. Ҳозирнинг ўзида 250 гектарда такрорий экин экилди.

Қозонда бори чўмичга чиқади. Миришкорлар ғалла парваришига астойдил бел боғлаганлиги, вақтида озиқлантириб, вақтида парваришига эътибор қаратганлиги ўрим-йиғим мавсумида ўз самарасини бераяпти.

Хўжалик 1100 гектар майдондаги ғаллани йигирма иш кунида саранжомлаб олишни режалаштирган. Шунингдек, жорий йилда илк бор ғалладан бўшаган 300 гектар майдонда такрорий экин экишмоқчи.

— Деҳқон учун фаслларнинг ҳар бир куни масъулиятли, — дейди бошқарув раиси Баҳром Маллаев. Режадагидан зиёд дон тўпланган. Агар уни ўз вақтида йиғиштириб олсак, шу тармоқнинг ўзидан хўжалигимиз қарийб 20 миллион сўмдан зиёд соф даромад кўради.

Жорий йил инсон манфаатлари йили. Хўжалик тасарруфида истиқомат қилаётган аҳолини ижтимоий-иқтисодий муҳофаза қилиш, уларга шарт-шароитларни яратиб бериш маъмуриятнинг иш режасидан кенг ўрин олган. Ишчиларга ун, ёғ, гуруч, гўшт каби маҳсулотлар бериляпти. Кўп болали оилалар, меҳнат ва уруш фахрийлари, ногиронлар асосий эътиборда.

Аҳоли чорвасига ҳам мадад кучайтирилган. Ҳар бир хонадонга 2—3 тоннадан сомон, беда, шоли йўқларга имтиёзли қарз ҳисобига мол берилаяпти.

Мавжуд уч минг гектар майдондаги пахтанинг ривожи яхши. Миришкорлар культивация ишларини сифатли амалга оширишяпти. Ғўзани озиқлантириш асосан маҳаллий ўғит ҳисобига олиб борилаяпти. Бундай усул пахтадан мўл ҳосил етиштиришга, ерни тўйинтириш ва тупроқ таркибини яхшилашга имкон беришини тадбиркорлар таъкидлашмоқда.

Миришкорларнинг жорий йилда ҳам деҳқончиликда оммалаштиришга лойиқ ишлари бор. Хўжаликда янги технология асосида 200 гектардан ортиқ майдонда Америка усулида пахта парваришланяпти. Ғўзаларнинг олди гуллади.

Иккинчиси эса ғалладан бўшаган 1000 гектар майдонни илк бор маҳаллий ўғит ҳисобига тўйинтириш, яъни ҳар гектарига 15—20 тоннадан гўнг сочишдир. Айни пайтда, барча ғалла майдонлари атрофида гўнг ташиб чиқарилиб, махсус жойларда сақланмоқда. Хўжалик раисининг фикрича, ўтган йили бу тажриба 150 гектарда синалган. Натижаси ҳам чакки бўлмаган. Ҳосилдорлик 10 центнерга ортган.

Абдусами ҲАҚБЕРДИЕВ,
«Қишлоқ ҳаёти» мухбири.

СУРЪАТГА - СУРЪАТ ҚЎШИБ

Қибрай туманидаги «Дўрмон» жамоа хўжалигининг ғаллакорлари ўтган йил кузда 280 гектар майдонга буғдой уруғи қадашганди. Экин намунали парвариш қилинганлиги туфайли мўл ҳосил етиштирилди. Улар бу йил 1.167 тонна дон тайёрлаб, шундан 620 тоннасини мустақил республикамиз хирмонига етказиб беришни режалаштиришган.

Ҳозирги кунда «олтин бошоқ» бунёдкорлари пешона тери эвазига етиштирилган ризқ-рўзимизни нест-нобуд қилмай йиғиштириб олиш учун ўрим-йиғимни авж олдириб юборишган. Далаларда иккита «Нива» комбайнидан унумли фойдаланилганлиги туфайли Ойбек Эгамназаров бригадаси 42 гектар ердан 43 центнердан, Жалол Айдашов жамоаси эса 13 гектар майдондаги ғалладан 42,5 центнердан сара дон олиб, режани барвақт бажардилар. Уларнинг ҳамкасби Бекназар Ғойибназаров етакчилигидаги бригада аъзолари эса 15 гектарлик майдондан 45 центнерлик маррани кўзлаб туришибди.

Хўжаликнинг тажрибали комбайнчиларидан Акром Каримов, Дилшод Олимовлар жонбозлик кўрсатиб, кунига 14 гектар ердаги буғдойни ўриб-янчиб олишяпти. Мавсумда фаол иштирок этаётганлар учун уч маҳал иссиқ овқат, чой ташкил этилган. Ғолибларни моддий рағбатлантириш тадбирлари ишлаб чиқилган.

— Эрта-индин агрегатларимиз сафига битта «Енисей» комбайни қўшилади, шунда суръат ортиб, хирмонимиз янада юксалади, — дейди хўжалик бошқаруви раиси муовини Орифжон Олимов. — Мавжуд бригада ва ижарачи оилалар мавсумни 15 кунда якунлаш учун ҳамжиҳатликда фидокорона меҳнат қилмоқдалар.

Ҳа, хўжалик аъзолари ўрим-йиғимни бир зум ҳам сусайтирмай, белгиланган режани муваффақиятли адо этиб, ғалла мустақиллиги учун курашга муносиб ҳисса қўшиш ниятидалар.

Э.ХАСАНОВ.

БЕДА ЎРИМИ ҚИЗҒИН

Пешку туманидаги Йўлдош Эргашев номли жамоа хўжалигидаги 80 гектар бедазорда иш қизиган. Механизаторлар Нутфулла Ҳожиев ва Фахриддин Жумаевлар агрегатларини унумли ишлатиб, ҳар куни 5—6 гектар ердаги бедани ўриб беряптилар. Расул Шаропов ва Акрам Ҳожиев каби механизаторлар эса бедани ўз вақтида махсус жойларга етказишмоқда.

— Фермамизда 600 бош қорамол бор, — дейди ферма мудири Салом Файзуллаев.— Ҳозирдан озуқа базасини мустаҳкамлашга жиддий киришганмиз. Илғор сут соғувчиларимиз қарамоғларидаги соғин сигирларнинг парваришга катта эътибор бериб, сут миқдорини оширишни таъминламоқдалар. Ойниса Боқиева, Холида Файзуллаева, Дилором Рамазоновалар ҳар бош соғин сигирдан кунига 8—10 килограммдан сут соғиб оляптилар.

Шунингдек, тумандаги Ибн Сино номли, «Бухоро» ва «Боғимусо» жамоа хўжаликларининг бедазорларида ҳам ўрим қизғин бормоқда.

Собиржон ҚОДИРОВ.

Касби тумани маркази йилдан-йилга обод бўлиб боряпти. Инсон манфаатлари йилида бу ерда кўплаб турар жойлар, маданий-маиший хизмат кўрсатиш шохобчалари қурилиб фойдаланишга топширилмоқда.
СУРАТДА: туман марказидаги миллий меъморчилик анъаналари руҳида барпо этилган иморатлар.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган суратлар.

Қизилтепадан хушхабарлар

ЗАМОНАВИЙ ТОМОШАГОҲ

Уртачўл хўжаликларида маданий—маиший бинолар қурилиши йил сайин жадаллаштирилмоқда. Яқинда «Янгиқудуқ» жамоа хўжалиги марказида 300 ўринли клуб биноси фойдаланишга топширилди. Чўлқуварлар бўш вақтларида, дам олиш кунларида бу ерда турли оммавий тадбирларни уюштириб, мароқли ҳордиқ чиқара бошладилар.

ЯНГИ МАКТАБ ҚУРИЛЯПТИ

Ҳозиргача қўриқ бағрида ягона—Бобораҳим Машраб номли мактаб бор эди. Ғаффор Асадов етакчилик қилаётган 214-хўжаликлараро механизациялашган кўчма каллона бинокорлари «Ўртачўл юлдузи» жамоа хўжалигида 420 ўринли янги билим даргоҳи қурилишида фидокорлик кўрсатишяпти. Серғайрат ишчилар илм масканини шу йилнинг ўзида сифатли қуриб битказиш ниятидалар.

ЯШИЛ ҚАЛҚОН

Чўл шароитида экинларни шамол ва тупроқ эрозиясидан асраш муҳимдир. Буни яхши ҳис этган «Зарбдор» жамоа хўжалиги бошқаруви мутахассислар ҳамкорлигида ишлаб чиққан тадбирлар асосида ғалла, пахта, беда ва бошқа қишлоқ хўжалиги экинлари экилган майдонлар четидан ҳимоя ҳудудлари барпо этишди. Айни пайтда 50 минг дона терак, тол,жийда гуркираб ўсмоқда.

СУВ ТЕГИРМОНИ

Қизилтепа туманидаги Қосим Қобилов номли жамоа хўжалиги Муғжин қишлоғини кесиб ўтадиган катта ариқ ёнида сув тегирмони ишга туширилди. Бу эса кўпчиликнинг мушкулини осонлаштирмоқда. Ёнилғисиз, электр қувватисиз юргизилаётган тегирмонга дон келтираётган деҳқонларнинг қувончи чексиз. Уларга жуда арзон нархда хизмат кўрсатиляпти.

Хўжаликда тадбиркор Мухтор Собиров ишга туширган шоли тозалагич кичик цех ҳам эл хизматида. Қўшни вилоят ҳамда бошқа туманлардан келтирилаётган хом-ашёни қайта ишлаш тадбиркорга ҳам, хўжаликка ҳам иқтисодий фойда келтиряпти.

Баҳодир ЭГАМОВ.

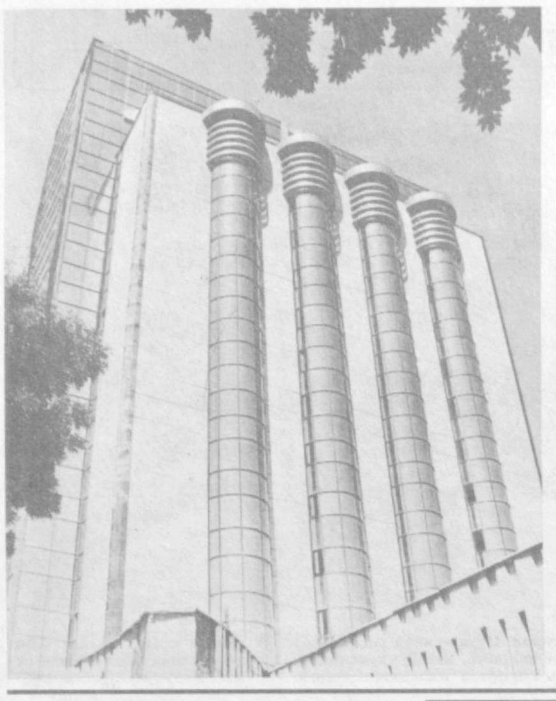

Истиқлол шарофати билан мамлакатимизнинг барча вилоят ва туманларида, пойтахтимиз Тошкентда кўркам ва замонавий бинолар тобора кўпайиб бораяпти. Ана шу иморатлар қурилиш индустрияси бугунги кунда эришган катта муваффақиятлар асосида барпо этилиши билан бирга миллий меъморчилик анъаналари ҳам уйғунлашиб бормоқда. Сиз ушбу суратда Ўзбекистон Республикаси Марказий банки учун қурилган муҳташам бинони кўриб турибсиз. У пойтахтимиз маркази кўркига кўрк қўшди.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган сурат.

ТАЛАБА ФАН НОМЗОДЛИГИГА ДАЪВОГАР

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги олий ўқув юртлари Бош бошқармаси бошлиғи Фатҳулла Исматуллаев билан суҳбат

— Фатхулла Раҳматович, мамлакатимизда бошланган янгиланиш жараёни изчил давом этмоқда. Олий таълим тизимида ислоҳотлар қандай ўтаяпти?

— Илм даргоҳларини битказган мутахассислар замонавий стандартларга жавоб бериши, олий ўқув юртларида ёшлар илгаригидай обрў учун эмас, балки чуқур билим олиш учун ўқишлари керак. Бу янги замон талаби. Янги дастурда ҳам ҳаммага бир хил эмас, балки билимига, истеъдодига қараб турли даражадаги дипломлар жорий этиш назарда тутилади.

Президентимиз «Кадрлар тайёрлаш бўйича миллий дастурни тузиш» ишчи гуруҳларининг кенгайтирилган йиғинида мутахассислар олдига янги дастурни ниҳоясига етказиш учун бир қатор вазифалар қўйди. Шулар қаторида мамлакатимизда 1997-98 ўқув йилидан бошлаб 9 йиллик мажбурий ва 3 йиллик ихтисослашган мажбурий таълимни жорий этиш масаласи бор. Урта мактабни тугатган ўқувчи шу дастур шарофати билан бир нечта касб—кор эгаси бўлиши, ёки олган чуқур билими билан олий ўқув юртларига кириши мумкин. Таълим тизимида олиб борилаётган ислоҳотлардан кўзланган мақсад аниқ. У ҳам бўлса ҳаётга тайёр, мустақил фикрлай оладиган, томирида миллий ғурур, Ватан ишқи жўш урган ёшларни тарбиялаб вояга етказишдан иборат. Ўз—ўзидан кўриниб турибдики, халқ таълими билан олий таълим бир—бири билан чамбарчас боғлиқ. Умумтаълим мактаблари, ҳунар мактаблари, гимназиялар, лицейлар, коллежлар ёшларни бир томондан ҳаётга ва меҳнатга тайёрласа, иккинчи томондан олий ўқув юртларига киришга тайёрлайди. Хуллас, ҳар бир босқич ўз имконияти даражасида янги—янги истеъдодларни кашф этади ва таълим—тарбия масканлари чексиз имкониятлар майдонига айланади.

Олий таълимни ислоҳ қилиш тизимни ўзгартиришдан тортиб, то кадрларнинг (замонга мос равишда) малакасини оширишга, қайта тайёрлашга, талаба ва ўқитувчиларнинг ижтимоий ва моддий имкониятларини ривожлантиришга ҳам бирдай хизмат қилади. Ҳозирги пайтда серқуёш Ўзбекистонда 62 та олий ўқув юрти фаолият кўрсатмоқда. Улардан 2 таси академия, 16 таси университет ва 44 таси турли хил институтлардир. Вазирлигимиз тасарруфида ҳаммаси бўлиб, 32 та олий ўқув юртлари бор. Уларда давр тақозоси билан халқаро журналистика, халқаро туризм, халқаро иқтисодий алоқалар, ер кадастри, атроф—муҳитни ҳимоя қилиш, стандартлаш ва сертификация, солик, мененжмент ва маркетинг каби замонавий мутахассислар тайёрловчи куллиётлар очилган. Шу билан бирга бозор муносабатларини ривожлантиришга хизмат қиладиган 8 йўналиш ва 60 мутахассислик бўйича ҳам кадрлар тайёрланмоқда. Айни пайтда иқтисодиёт соҳасида таълим олаётган талабалар сони (умумий талабалар сонига нисбатан 2,5 фоиздан 15 фоизгача) ортган.

Шунингдек, кейинги пайтда вилоятлардаги 13 та олий ўқув юртлари қошидаги бизнес мактаблари ҳам тадбиркорлар тайёрлашга киришди. Уларда бугун 2400 нафардан ортиқ ёшлар ишбилармонликка ўқишаяпти. Шу кунларда республикамиздаги олий ўқув юртлари қошида 28 та лицей (академик мактаб) фаолият кўрсатмоқда. Бундай мактаблар иқтидорли ёшларни олий ўқув юртларига жалб этиш учун ҳам жуда

Тизимда ислоҳот

зарур. Лицейлар битирувчиларининг 90 фоизи талаба деган шарафли номга сазовор бўлишмоқда.

Ҳар томонлама камол топган миллий кадрларни тайёрлашдек муҳим вазифани амалга оширишда, республика олий таълимини жаҳон андозаларига мувофиқлаштиришда, тизимнинг асосий бўғини бўлган бакалаврларни тайёрлашда вазирлик ходимлари изланишяпти. Маълум таълим йўналишлари бўйича базавий олий ўқув юртлари аниқланиб, уларга вилоятларда жойлашган институт ва университетлар бириктирилган. Бу тадбир эса вилоятларда ўқув—услубий ишларини юқори савияга кўтариб, тайёрланаётган кадрлар сифатини яхши томонга ўзгартириб юбориши табиий. Ишлаб чиқилган мувақкат Низом асосида магистр тайёрлаш салоҳиятига эга бўлган олий ўқув юртлари фаолияти ўрганиб чиқилмоқда. Шунингдек, вазирликда миллий кадрлар тайёрлашга янгича ёндошиш, янги услублардан фойдаланиш, ўқув юртларида таълим олаётган иқтидорли талабаларни аниқлаш ва уларни танлаб мухсус ўқув режа ва дастурлар асосида алоҳида ўқитишга жиддий эътибор қаратилган.

—Демак, ислоҳотлардан умид катта. Ҳар бир ёш билимига ва иқтидорига яраша ундан манфаат кўради. Шундай-ми?

—Бу изланишлардан кўзланган мақсад ҳам шу: ҳар бир ёшни ўз севган касбига йўллаш ва иқтидор эгалари қалбида билим чироғини ёқишдир. Чунки истеъдод соҳибига қанча эътибор бериб, унга зарур шарт—шароит яратилса, у шунча руҳланади, ўз қобилиятини кенгроқ намоён қила олади. Келгусида ёш кадр жамиятга ҳам, юртга ҳам катта фойда келтиради. Шу масалаларни атрофлича ўрганиб, вазирлик қошида «иқтидорли талабалар банки» ташкил қилинди. Аъло баҳоларга ўқиётган мингдан ортиқ талабалар «Умид» жамғармаси танловларида иштирок этишди. Истеъдодли ёшлар билан ишлаш устоз учун ҳам шараф. Сўзимнинг исботи учун бир мисол келтирай. ТошДУнинг механика—математика куллиётининг иқтидорли талабаси Р.Иброҳимовнинг (илмий раҳбари доцент Ш.Шораҳметов) «Симметрик статистикалар моментларини белгилаш» мавзуида бажарган диплом иши номзодлик диссертацияси талаби даражасида бажарилгани Давлат имтиҳон комиссияси томонидан тан олинган эди. Бу диплом ишини ўрганиб чиққан республика Олий Аттестация комиссияси Р.Иброҳимовга махсус ихтисослашган кенгашда фан номзоди унвони олиш учун ҳимоя қилишга розилик билдирди. Бу иқтидорли талабанинг илмий раҳбари учун ҳам шарафлидир.

Шунингдек, Тошкент тўқимачилик ва енгил саноати институти иқтидорли талабаларининг диплом ишлари ишлаб чиқариш корхоналарининг талаб ва эҳтиёжлари асосида режалаштирилмоқда. Ёки Тошкент Давлат техника университетида иқтидорли талабалар билан ишлашга марказлаштириш мақсадида аспирантура бўлими, аспирантура ва иқтидорли талабалар билан ишлаш бўлимига айлантирилган. Бундай фойдали ўзгаришлардан кўп мисоллар келтириш мумкин.

— Ёшларнинг ривожланган мамлакатларда бўлиши, илм ўрганиши тараққиётимизга хизмат этади, албатта. Ҳозир жаҳоннинг қайси мамлакатларида юртдошларимиз ўқишни давом эттирмоқдалар?

—Бугун хорижда таълим олаётган ёшларимиз оз эмас.

Жумладан, Тошкент Давлат университетининг 45 нафар иқтидорли талабаси АҚШда, 6 нафари Малайзияда, 6 нафари Англияда, 4 нафари Францияда таълим олишаётир. УзДЖТУнинг 26 нафар талабалари чет мамлакатларда ўқимоқдалар. Бу ёшлар зиммасида эл ишончини оқлаш бурчи бор.

Ислоҳот энг аввало, одамлар онгини, дунёқарашини ўзгартириш демакдир. Бу йўлда туб бурилишлар қилмоқ учун тафаккуримизни бойитиб, эскича қарашлардан халос бўлиб, янгича фикрлаб, янгича ишлаш даври келди.

Суҳбатдош: Давлатмурод САЪДУЛЛАЕВ, «Қишлоқ ҳаёти» мухбири.

Маданият жабҳасида

ГУЛЛАР ВА ҚУШЛАР САЙИЛИ

Навоий вилоятида экология ва саломатликка бағишлаб туркум тадбирлар ўтказиляпти. Яқинда маданият ва истироҳат боғида намойиш этилган қушлар ва гуллар кўргазмасида энг яхши ўстирилган гул эгаларига ва ноёб қуш ишқибозларига ҳокимлик томонидан эсдалик совғалари берилди.

Ташриф буюрган меҳмонларга ва шаҳар аҳолисига «Фарҳод» маданият саройининг бадиий жамоалари, фольклор ансамбллари, «Нур» вокал-чолғу дастаси маданий хизмат кўрсатишди.

БАХШИНИ ЁД ЭТИБ

Деҳқонобод туман ҳокимлиги ва «Олтин мерос» жамғармаси, туман бўлими ташаббуси билан Қодирбахши Раҳим ўғли таваллудининг 60 йиллиги муносабати билан юбилей кечаси бўлиб ўтди. Қодирбахши ҳаёти ва ижоди, унинг умумтуркий достончилигида тутган ўрни, бахшичилик маҳорати мавзуларида туман ҳокими Обид Ҳамроев, профессор Малик Муродов, филология фанлари номзоди, Қарши Давлат университети катта илмий ходими Абдуолим Эргашевлар маъруза қилдилар. Туман кўчаларининг бирига бахши номи берилди. Қодир бахши музейини очишга қарор қилинди. Кеча сўнггида қўшни Сурхондарё вилоятидан келган бахшининг сафдошлари, шогирдлари уни хотирлаб халқ термаларидан ижро этдилар.

ВАТАН МАДҲИ

Бухоронинг 2500 йиллигига бағишлаб Олот тумани ип-йигирув комбинатининг «Чевар» ва туман тиббиёт ходимларининг «Шифокор» гуруҳлари ўртасида «Ўзбекистон — Ватаним маним» мавзуида кўрик-танлов бўлиб ўтди. Унинг қатнашчилари 30 дан зиёд мамлакатларнинг тарихи ҳақидаги саволларга жавоб бердилар. Театрлаштирилган саҳна кўринишлари ва ватанимизни мадҳ этувчи куй-қўшиқлар ижро этилди. Ушбу тадбирда «Чевар» гуруҳи биринчи ўринни қўлга киритди. Ғолиблар эсдалик совғалари билан тақдирландилар.

С. ЖЎРАЕВА.

Маънавият олами

КЕЛИНЧАК ЛАТОФАТИ, ИБОСИ

Тонг юз кўрсатмай бошида ироқи дўппи, эгнида атлас кўйлак, атлас лозим, оёғида зардўзи шиппак кийган келинчак ҳовлига фаришта мисол файз-барака олиб киради. Ёруғ ният билан ҳар тонг дарвоза очаётиб, шу катта хонадон, шу оқибатли одамлар ўзиники эканлигини ҳис қилган келинчак эса ширин энтикади. Ҳафсала билан сув сепиб, ҳовли супуради. Гулларга сув қуяркан, улар ҳам ойдек келинчакка атрин улашадилар.

Чиннидек супурилган ҳовлига, яшнаб турган гулу райҳонга, сўрига тузатиғлик дастурхонга боқиб қайнонанинг баҳри дили очилади. Елкасига тўн ташлаб ҳовлига чиққан қайнота, саломга гулдек эгилган келинига иқбол тилайди. Ул гўзал малоҳатидан куёв бола кўнгли тўлади. Ибо билан чой узатаётган, тотли-тотли таомлар пишираётган, юриш-туришида нафосат барқ уриб турган келинойисига боқиб қайинсингилда пинҳона ширин армон уйғонади.

Навниҳол келинчак нонуштага пиширилган жамбилу райҳонли мастава барчага ёқади, хонадон аҳли у ёққан чироқдан кўнгли ёришиб тонгни қаршилайди. Қайнона билиб-билиб кўнгилдагидек иш қилган келинини мақтайди: «Келиним ўзимга тортди». Бу сўздан қайнота шукрона айтади, орзулари ушалгандек чин дилдан қувонади. Келинчакка «ота-онангга минг раҳмат» дейди.

Ҳа, яхши тарбия кўрган қиз нафақат оиласини, балки, жамиятнинг, миллатнинг кўркидир. Негаки, миллат келажаги ана шу бўлажак оналар қўлида. Ҳар бир дунёга келган инсоннинг тарбия мактаби даставвал она қучоғи ҳисобланади. Шунинг учун ҳам комил инсонни тарбиялашда аёлларимизнинг ўзлари гўзал тарбия кўрган бўлишлари даркор. Бу ҳақда доноларимиз шундай лутф қиладилар. «Оналари-аёллари тарбияси комил бўлган миллат ҳамиша ғолиб ва музаффардир».

Яхши тарбия кўрган қизлар қурган оила шунинг учун ҳам мустаҳкам бўлади. Тарбияли келинчак қайнонаю қайнотаси, умр йўлдошининг ҳурматини жойига қўяди, рўзғор ишларини ками-кўстсиз бажариб, улар дуосини олади. Бундай оқила, фозила латофатли келинлар тезда хонадондагилар тилига тушиб, дилига ўрнашадилар. Одобни ўзига сеп қилган келинчакларнинг кўзлари ҳеч қачон ёш кўрмайди. Улар оиланинг азиз фарзанди бўлиб илдиз отадилар, ҳаётлари тинч-тотув, мазмунли ўтади.

Ёши улуғ кексаларимиз сўзига қулоқ тутсак, қизларни жамият танасига оқиб турган қонга қиёслашади. Негаки, қон қанчалик тоза ва соғлом бўлса, вужуд ҳам соғлом, баркамол бўлади. Бугун атрофимизда содир бўлаётган иллатлар — жамият вужудидаги тоза қонга — унинг тарбиясига, одобига бепарво, лоқайд қараганимиз натижаси сифатида юз кўрсатмоқда.

Айрим қизларимиз ўзларининг кимлигини, қай миллат фарзанди эканлигини унутиб қўяяптилар.

Кўча айланасан, бозор кезасан, атрофни кузатасан, айрим қизларнинг хулқ-атвори, қилиш-қилмишлари юрагингни қабартиради. Яқиндагина «Отчопар» бозорида ўзим кўриб, гувоҳ бўлган қуйидаги воқеа ҳар бир инсонни ўйлатадиган, орномусини, ғururини йўқотаётган айрим ака-укаларни сўзлатадиган муаммодир.

Кимдир нафс, кимдир тирикчилик, яна бошқаси бойлик орттириш, харидорлар эса арзон мол илинжида келган бу бозорда ҳар галгидек олувчидан сотувчи кўп. Ҳали бозор дарвозасига кирмасингданоқ, ёши ўн бешга тўлиб-тўлмаган қизалоқ харидор чақиради. «Кеп қолинг, об қолинг. Тўра йигитлар ейдиган кўчқор гўштли сомса. Еганлар армонда, емаганлар дармонда. Сотаману кетаман». Ҳамроҳимдан уялиб ерга қарайман, қиз эса овозини баралла қўйиб молини мақтайди. «Думбали сомса, иссиққина, ёғлиққина сомса... «.

Наҳот, шу бақириб-чақириб харидор чақираётган қиз — боболари доно, момолари ҳаёли Шарқ қизи бўлса? Уни бозорга етаклаб чиққан ким? Пулми? Манфаатми ва ёким зарурият?! Хаёлимда чарх уради шу фикрлар. Акаси борми бу қизнинг, отаси тирикми, ҳеч бўлмаса қавм-қариндоши, маҳалладоши бордир?! Бозор эса ўз йўлида, ўз манфаатига давом этади. Сотувчиларнинг 70 фоизи аёллар—қизлар... Қопу сумка кўтарганлар ҳам аксарият аёллару қизлар. Уйларимга ўралиб, яхшиликка умидвор бозор айланаман.

Бошига оппоқ дуррача, эгнида ҳижоб кийган кўҳликкина қиз сотаётган матоҳга харидор бўлдим. Ҳар ҳолда иймон-эътиқодли қиз экан, алдамас, хаёлимдан ўтади. Худони ўртага солиб асл мол—арзон, чидамли деб сотган кўйлакни озгина юрмасдан икки баробар арзон нархда кўрдим. Ёшгина қизалоққа ким ўргатди бу пасткашликни? Ҳар ҳолда балоғат ёшидаги қизини рўмол ўратиб, ҳижобга киритиб, бозорда ўтмас молга қўшиб лабзини соттираётган ота-она эл кўзига қандай қараркин?

Юрагим қабариб бозор айланаман.

— Қанақа отасиз, битта кўйлакни олишга кучингиз етмаса, — таниш овоз келган томонга қарадим. Қўшнимизнинг эркатой қизи. Ота ҳижолатда сотувчига юзланади.

— Бундоқ елкалари ёпиқроғи йўқми?! — сотувчи аёл юз бурди.

— Замондан орқага қолибсиз, ока, ёки тўғрисини айтаверинг чўнтак кўтармайдими?!

Қўшним бир қалқиб тушди. Олай деса алламбало кўйлак, яна бошқасига пули етмайди. Отасининг уйланганини кўриб, қиз йиғлай бошлади. Қўшнини хижолатда қолдирмаслик учун секин орқага чекинаман. Кўз олдимда катта бўлган бу қизалоқни ҳурматсизликка ўргатган аввало шу ота эмасмиди?! Бугун эса ўз лойига тайрилиб турибди. Демоқчиманки, инсофнинг-манфаатнинг кўр бўлаётган кўзини очадиган вақт келди. Шарқона одоб руҳида қизларимизни тарбиялашимиз даркор.

Минг афсуслар бўлсинким, ҳамма қизларимиз ҳам турмуш қуришга, рўзғорни тоза-озода тутишга тайёр эмаслар.

Таглик-туглик жойдан келин қилган ҳамкасбимиз бундан бир йил олдин мақтаниб, барчамизни ҳайратга қолдирган эди.

Мақтанганни уйига бор, деганларидек яқинда кеч бўлсада келин кўрдига бордик: кун ёйилиб кетганига қарамай, келин ҳали уйқуда экан.

— Боласи инжиқ, кечаси билан йиғлаб чиқади, — қайнона кўзини ердан олмай жавоб берди.

Катта келинникига кирдик. У бир нафасда дастурхонни мева-чевага тўлдириб ташлади. Яна бир гапириб, ўн кулади. Ҳижолатпазлик ўртадан кўтарилгандек бўлди.

Биз келин кўргани борган эдик, кўрдикки келинмисан-келин — қошлари пиликдек, кўзлари тим қора, юзлари сутга чайиб олингандек, кийган кийимлари ўзига ярашганки, кўриб кўзинг яшнайди. Аммо келинчакнинг ички дунёсига назар ташлаб, дилинг хуфтон бўлади. Чой дамлаётган қайинонанинг қўлидан чойнакни олмаган, қайинотадан кеч турса-да ҳижолат бўлмаган, овсинларини ўзига эл билмаган бу «фаришта» қаерда ўсган экан?

Сеплари мақталган келинчакни кўрдикки, меҳмон кутишда уқувсиз, мезбонлик қоидаларидан сабоқ олмаган. Ҳаракатларида на келинлик латофати, на ибо бор. Иззатни билмайди, ҳурматга арзимайди. Келин кўрдидан кўнглимиз бироз ҳижил бўлиб қайтдик. Яқинда эшитсам, ўша келинчак эридан ажралибди. Икки бола тирик етим қолибди. Кимнинг гуноҳига ёки уволига бўлди, бу хато.

Қўша-қўша кийимлари бўла туриб нега улар ажралишди. Демак, қимматбаҳо ялтироқ кийимлар бахт бўлолмас экан-да, одамга! Минг афсуслар бўлсинким аксарият қизларимиз кундек равшан ана шу нарсани тушунмайдилар. Бир қизни биламан. Яхшигина ҳамшира, ҳусни ҳам бинойидек. Бир хонадонни гулдек яшнатадиган, бир йигит кўнглини чароғон этадиган қиз. Шеърлар ёзади. Ҳар доим қувнаб янги шеърларини ўқиб берадиган бу қизалоқ бир гал хомуш кириб келди. Кўнглидагини айтолмаётганини сезиб гапга солдим. Ёрилди.

— Бир йигитни яхши кўриб қолдим. Турмушга чиқаяпман, — деди у.

— Бунинг учун хафа эмас, қувонмоқ керак.

Қизнинг сўнгги сўзларини тинглаб уни табриклаганимга минг пушаймон бўлдим.

— Ўша йигит, мени уч боласию хотинидан, ҳатто ота-онасидан ҳам яхши кўрар экан. Бу гапни нафақат менга, «эрим билан нега юраяпсан» деб болаларини эргаштириб келган хотинига ҳам айтди. Яна уч ўғилнинг кўз ўнгида хотинини талоқ қилди.

Қизга айбини тушунтириш шунчалик қийин бўлдики, мулоқотимиз давомида оилада яхши тарбия кўрмаганлигини ҳис қилдим. Унинг ота-онасидан хафа бўлиб кетдим. Қанчалик насиҳат қилдим унга, у эса хайрлаша туриб,

— Опажон, мени севгимдан ўша қишлоқи аёлнинг бахтини ортиқ кўрдингиз-а! деди-ю кетди. Шу кетганча бир йил кўринмади. Яқинда чақалоғи билан хонамга келди. Хато қилганини айтиб зор йиғлади. Боласининг ноқонуний туғилгани-ю, гувоҳномасида ота деган жойда чизиқ тортилганлигини эшитиб ҳайратга тушдик. Билсак, жондан «севгани» уни авраб кетибди. Узбошимча қиз ўқишдан ҳайдалибди, ота-онаси оқ қилгач, мусофир шаҳарда якка-ёлғиз қолибди. Англашимизча, боши тошга теккан бу қиз ўз айбига иқрор бўлиб эмас, уни ҳимоя қилишимизни, «эри»нинг қайтишига ёрдамлашишимизни сўраб арз билан келган экан.

Тўғриси, унинг сўзларини тинглаб дилимиз оғриб кетди. Ҳали бу андишасиз, тарбия кўрмаган «қиз» омон бўлса, яна не кароматлар қилишини фаҳмлаб оғриндик. Яна уни яхшилик йўлига бошладик. У эса ўз йўлидан қайтмади.

Шунда яна бир англадикки, қизларга табиат ато этган гўзалликдан ташқари, қалб гўзаллиги, фикр, ақл-идрок гўзаллиги мавжуд бўлиши даркор. Буни эса ёшликдан — қизалоқликдан тарбиялаш талаб этилади. Болаликдан гўзал хулқли, одобли, андишали, фаҳм-фаросатли бўлиб камолга етган қизларга албатта толе ёр бўлади. Улар ҳеч қачон қийинчиликлар олдида саросимага тушмайдилар. Оғир кунларда руҳларини туширмай барча мушкулликни ўз ақл-идроклари, кучли иродалари билан енгадилар. Бундай қизларга эл бўлганлар эса бир умр бахтга йўғрилиб яшайдилар.

Ҳаётдан мамнунлик оиладан бошланади, оилада яхши муҳит бўлса, кишининг иш фаолияти ошади. Меҳнати унумли бўлганларнинг даромади яхши бўлади. Иқтисодий баркамоллик эса оилага тотувлик, меҳр олиб киради. Бундай бахтиёр оилаларнинг асоси эса қизларимиз, бўлажак оналаримиз қўлидадир. Шундай экан, қизларимизни бобомерос анъаналар руҳида тарбиялайлик. Токи улар хаёли-иболи, барно оқила ва зебо бўлиб камолга етсинлар. Узларининг саранжом-саришталиклари, пазанда ва чеварлиги, ширин сўзлиги билан бир оиланинг фариштаси, бир алп кўнгилнинг гулига айланишсин. илло, поклик — иймонда.

Амина ҚОДИРОВА.

МИЛЛИЙ ТЕРМА ЖАМОА ҒАЛАБАСИ

Уч йил олдин XII Осиё ўйинларида футбол бўйича миллий терма жамоамизнинг барча рақибларни доғда қолдириб чемпионлик унвонини қўлга киритиши кутилмаган ғалабалар сирасига киради. Чунки илк марта бундай нуфузли мусобақада иштирок этган чарм тўп усталаримизнинг бунчалик юксак поғонага кўтарилишлари ҳеч кимнинг хаёлига ҳам келмаганди.

Энди Францияда жаҳон чемпионати финал қисмида қатнашиш учун баҳс юритаётган юртдошларимиз уч ҳафта олдин Индонезия терма командаси майдонида тўп суриб қайтишгач, Тошкентда уларнинг зафар қучишлари деярли шубҳа уйғотмасди. Ҳақиқатан ҳам Жакартадаги биринчи ўйинда футболчиларимиз рақибдан асло қолишмасликларини яққол намоён этишган бўлсалар, жавоб учрашуви ким кучли эканлигини кўрсатди.

Тўғри, шиддаткорлик борасида аввалги учрашув мароқлироқ кечганди. Такрорий ўйинда эса масъулият ҳисси иккала томонни ҳам анча эҳтиёткорлик билан ҳаракат қилишга мажбур этди. Чунки ушбу баҳс Индонезия терма командаси учун омадга кўз тикишнинг сўнгги учқуни эди. Фақат ғалаба назарий жиҳатдан уларга муайян имкониятлар яратарди. Маълумки бизнинг командамизнинг гуруҳдаги пешқадамлик мавқеига путур етказиши аниқ эди. Шу боис мусобақада ички зўриқиш устиворлик қилиб, футболчилар бор маҳоратларини ишга солишларига имкон бермади.

Шунга қарамай терма жамоамиз пировард-натижада учта жавобсиз тўп киритиб, мухлислар ишончини тўла оқлади. Агар вакилларимиз қулай вазиятларда шошиб қолишмаганида, тўпни вақтида шеригига узатишни гоҳо-гоҳо унутиб қўйишмаганида ҳисоб янада катта бўлиши аниқ эди. Зеро, қулай вазиятдан моҳирона фойдалана билиш малакаси туфайли Олег Шацких бир марта, Шуҳрат Мақсудов икки бора рақиб дарвозасини ишғол қилишди. Ўртоқлари ўрнига майдонга чиққан Ж. Ирисметов ва А. Маъруфалиевларнинг тиришқоқлиги ҳам ишқибозлар назаридан четда қолмади. Умуман, ўйинда иштирок этган барча ча-

рм тўп усталаримиз майдонда астойдил ҳаракат қилишди, эришилган ғалабага ўз ҳиссаларини қўшишди.

Қолган икки ўйинда ҳам бўшашишга йўл қўйилмаса, футболчиларимиз саралаш баҳсининг иккинчи босқичига чиқишлари аниқ. Терма жамоамизга бу борада омад тилаб, шу ерда қисқача шарҳимизга нуқта қўйсак ҳам бўларди. Лекин бизни ажаблантирган бир нарсага эътиборни қаратмоқчимиз.

Гап шундаки, ўша кунги учрашув футбол мухлислари сафи юртимизда беқиёс ўсганлигини кўрсатди. Эрталаб ишга кетаётганда биз пойтахт вилояти туманларидан ишқибозлар ўйинни кўриш учун келаётганига гувоҳ бўлдик. Бу, сўзсиз, республикамиз раҳбариятининг футболни ривожлантиришга қарата кўраётган улкан чора-тадбирларининг яққол самарасидир.

Айниқса, ўн минглаб мухлисларнинг ўйингоҳни лиқ тўлдириб ўтирганларига кўзингиз тушганида аллақандай тўлқинланиб кетасан, киши. Бунча халойиқнинг якдиллик билан терма жамоамизни қўллаб-қувватлаш учун стадионга ташриф буюришининг ўзи катта ютуқ эмасми, ахир? Ҳали яқиндагина ўриндиқлар ҳувиллаб қолмаётганмиди?

Бизнингча, футбол мухлисларининг фаолликларини ҳар жиҳатдан қўллаб-қувватлаш, рағбатлантириш жоиз. Чунки футбол ишқибозлар учундир. Ҳувиллаган ўриндиқлар қуршовида чарм тўп усталари ҳам кўнгилдагидек ўйин кўрсатиша олмайдилар. Аксинча, томошабинга тўла ўйингоҳ уларнинг кайфиятини кўтаради, бор кучини, маҳоратини ишга солишга ундайди.

Бу оддий ҳақиқатдир. Лекин ўша кунги ўйин бошланиши олдидан биз бу ҳақиқатга зид хатти-ҳаракатлар гувоҳи бўлдик. Чунончи, махсус таклифномаси, руҳсатномаси бўлган кишиларнинг жойига ўтиб ўтиришларига тўсқинлик бўлганлигини қандай тушунмоқ керак?

Савол туғилади: шунча меҳнатлар эвазига қўлга киритилаётган обрў эътиборни ишқибозларга нисбатан беадаблик, кўполлик туфайли қўлдан бериш ақлданми? Масаланинг бошқа жиҳати ҳам бор: ахир ўн минглаб одамлар шунчаки кўнгилхушлик учун эмас, балки миллий терма жамоамизни чин дилдан қўллаб-қувватлаш учун ўйингоҳга ташриф буюришди-ку. Наҳотки уларни ранжитмасдан тартиб-интизомни сақлашнинг имкони йўқ?

Бу ҳақда сўз юритишимизнинг боиси шундаки, ҳали терма жамоамиз кўплаб ўйинлар ўтказади. Бу ўйинларда муваффақият қозониш маълум даражада ишқибозларнинг қўллаб-қувватлашларига ҳам боғлиқ.

Футбол федерацияси ҳам, марказий «Пахтакор» стадиони маъмурияти ҳам бу ҳақда жиддий ўйлаб кўришади ва тўғри хулоса чиқаришади деган фикрдамиз.

Шермуҳаммад ЙЎЛДОШ ўғли.

МАЛИКС — САМАРАЛИ ИНСЕКТИЦИД

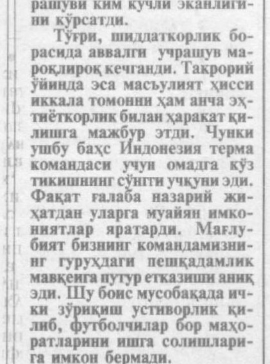

Хлорорганик бирикмаларга оид Маликс препарати ғўзани кўсак қурти, шира ва оққанот каби зараркунандалардан самарали ҳимоя қилишга қодир.

Кимёвий ишлов беришда ҳар гектарга Маликснинг 35 фоизли эритмасидан 2,0—2,5 литр сарф этилади. Уни қўллашда пуркагич тракторлардан ёки самолётлардан фойдаланиш мумкин. Ҳаво ҳарорати йигирма даражадан юқори пайтда ишлов берилса, самарали таъсир этади. Маликс олтин кўз, Хон қизи ва бошқа кўпгина фойдали ҳашаротларга, шунингдек асалари учун хавфсиздир.

Қўшимча маълумотлар юзасидан Германиядаги «АгрЭво» фирмасининг Ўзбекистон ваколатхонасига мурожаат этинг.

Манзилгоҳимиз: Тошкент шаҳри, Юлиус Фучик кўчаси, 7-уй. 56-квартира.

Тел: 33-35-25,
Факс: 30-20-31.

AgrEvo

Бош муҳаррир Неъмат ЁҚУБОВ

Таҳрир ҳайъати: Маркс ЖУМАНИЁЗОВ, Расулмат ҲУСАНОВ, Маҳмуд МИРЗАЕВ, Эркул ЗИКРИЁЕВ, Сиддиқжон МУҲАМЕДЖОНОВ, Мирғиёс ҚАЮМОВ (бош муҳаррир ўринбосари), Суннатилла САЙДАЛИЕВ, Обиджон ҒОФУРОВ (масъул котиб), Равшан БОБОМУҲАМЕДОВ.

ҲОМИЙ: «Ўзқишлоқхўжаликтаъминоттузатиш» давлат-ширкат қўмитаси

«Қишлоқ ҳаёти» — «Қишлоқ ҳақиқати» газетасининг вориси

МАНЗИЛИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, МАТБУОТЧИЛАР КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР, Муҳаррир ўринбосарлари — 33-44-43, 33-16-27. Масъул котиб — 33-09-93. Деҳқончилик бўлими — 36-56-35, 36-54-51. Ижтимоий ҳаёт ва адолат бўлими — 36-56-30. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими —36-56-36. Ахборот ва спорт бўлими — 36-54-54. Шикоят ва хатлар бўлими — 36-54-52.

Рўйҳатдан ўтиш тартиб рақами 6. Буюртма Г— 0365, ҳажми 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А-2. Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди 21.10

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. 1 2 3 3 4 6.